

Redacțiunea, Administrațiunea și
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.
Brisorilor neretrâncați nu se pri-
mesco. Manuscrisurile nu se re-
trâncați!
Brisorile de anunțuri:
Brașov, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primite în Viena
Budolf Mosse, Haasenstein & Vogler
(No Maas), Heinrich Schölkopf, Alois
Hornig, M. Dukes, A. Oppel, J. Dan-
enberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Mészai, Eckstein-Bernat;
în Frankfurt: G. I. Dausse; în Ham-
burg: A. Steiner.
Prețul inserțiilor: o serie
garmonică pe o coloană 6 cr.
în 80 cr. timbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tariful și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. sau 90 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

(NUMERŪ DE DUMINECĂ)

„Gazeta”iese în floare d
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prenumără la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiunea, piața mare
Nr. 22, etajul I: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dus și în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 147.—Anul LII.

Brașov, Duminecă 2 (14) Iulie

1889.

Nou abonament la „GAZETA TRANSILVANIEI.”

Cu 1 Iulie 1889 stilul vechiu
se deschide nou abonament
la care invităm pe toți amicii și
sprijinitorii foiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 3 fl.
pe șase luni 6 fl., pe un an 12 fl.
Pentru România și străinătate: pe trei
luni 10 franci, pe șase luni 20 franci, pe un
an 40 franci.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 2 fl. pe
șase luni 1 fl.
Pentru România și străinătate: pe un an 8
franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și
mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou,
să binevoască a scrie adresa lămurită și
a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Brașov, 1 Iulie.

Disu-s'a și recunoscutu-s'a de
nenumerate ori pe temeiul espe-
riențelor dîlnice, că noi Românii,
ca și ceilalți Nemaghiari, suntem
priviți sub regimul de față un-
guresc numai ca nisce cetățeni
de a doua mână, a căror liber-
tate politică și individuală atîrnă
dela grația celor dela putere.

Cele ce s'au petrecut zilele
aceste în Sătmar ne arată în mo-
dul cel mai clar și neîndoios,
că așa este cum s'a dîsu și s'a
recunoscut.

Părintele Lucaciu împreună cu
preoții, proprietarii și învățătorii
români, cari au fost citați ca
martori în procesul său și im-
preună cu numerosul public românesc,
care a fost de față la
pertractare, unde a alergat din
comitatele Sătmar, Sălagiu, Bi-
hor și Marmăția, au fost tractați
de către omenii justiției dela
tribunalul unghuresc din orașul
Sătmar ca cetățeni de a doua
mână, cari nu se pot bucura de

aceleași drepturi și de aceeași li-
bertate ca Ungurii.

Și nici că se poate altfel es-
plica purtarea vătămătoare de drept
și de libertate și bruscă a judecă-
torilor față cu acusatul preot
din Șișesci și cu martorii români
aduși de el, ca să fasoneze în
procesul său.

Ori dora nu s'a vătămătură drep-
tul și libertatea cetățenescă a
părintelui Lucaciu și a martorilor
săi, atunci când aceștia adresân-
du-se în limba lor maternă către
tribunalul, judecătorii unghuri,
după cum ne spune raportul, au să-
rit de pe locurile lor spăriați și
cu fețele și cu ochii infierbentați?

Nu s'a vătămătură dreptul și
libertatea cetățenescă a acusatului
și a martorilor români atunci,
când președintele tribunalului și-a
esprimit în plină ședință părerea
de rău că ei se folosesc de un
drept al lor și când i-a doje-
nit să nu își exerciteze acest
drept, adecă să nu vorbescă ro-
mânește, amenințându-i că la din
contră le va merge rău?

Nu însemneză ore că noi Ro-
mânii suntem priviți în acest
stat numai ca cetățeni de a doua
mână, cari suntem numai tole-
rați până ce le place celor dela
putere, decă și atunci, când ap-
rătorul s'a provocat la legile
sanctionate, cari asigură acusa-
tului și martorilor români drep-
tul de a se folosi de limba lor
maternă, președintele tribunalului
își reînnoiesce manifestările sale de
nemulțămire și sfătuesce din nou
pe fiecare de a se lăpăda de dreptul
garantat prin acele legi, cari, dîse,
„au fost aduse într'unu moment ne-
precugetat?”

Trebuie ca să fi cetit cîeva
numai odată despre ceea ce va să
dîcă respectarea drepturilor ce-
tățenesci într'unu stat constitu-
țional, ca să rămână uimit și
înmărmurit de cutezarea și dis-
prețul de drept și de libertate
ce l'au dovedit omenii justiției
din Sătmar cu această ocaziune

față cu acusatul și cu apărătorul
său, față cu numeroșii martori ro-
mâni și față cu un public și mai
numeros românesc întrunit din
tote ținuturile dimprejur.

Dér n'a fost destul nici cu
atât, ci purtarea acesta ne mai
auđită în viața statelor constitu-
ționale, a mai trebuit să fiă eter-
nisată și în sentința tribunalului,
ca să se scie și după generațiune,
că Românii citați înaintea forului
judecătoresc din Sătmar, în
anul Domnului 1889, n'au fost
considerați ca cetățeni cu egale
drepturi, ci numai ca nisce străini,
în patria lor străvechiă.

În motivarea sentinței dată de
tribunalul din Sătmar, ce-o pu-
blicăm mai jos după textul
original, se dîce clar și limpede,
că părintele Lucaciu a trebuit
să fiă achitat din cauză, că do-
vedile ce vorbesc pentru nevinovă-
ția lui au fost covârșitoare, tot-
odată însă se condamnă purtarea
lui înaintea tribunalului, unde s'a
folosit de limba sa română,
„cu toate că scie bine unghuresc”
și „cu toate că a fost de repe-
țite ori admoniat”, ceea ce ar
dovedi „că n'are simpatia pentru
națiunea și limba maghiară” —
cu alte cuvinte se achiteză, deși
ar fi meritat o pedepsă.

Și pentru ce?
Pentru că s'a folosit de un
drept, ce-i compete ca cetățen
al statului, ca supus al suve-
ranului, în numele căruia s'a adus
sentința.

Auđiți acolo, ce cer judecă-
torii unghuri, ca să ne lăpădam
de dreptul limbei noastre spre a do-
vedi simpatia către nația și limba
maghiară!

Cu același drept ar pute cere
mâne, ca să ne lăpădam de tot
ce avem, să le dăm și cea din
urmă bucătică din gură, pentru ca
să le dovedim că-i iubim!

Și totuși nici dreptul de pro-
prietate și nici un alt drept nu
se poate asemăna cu dreptul de
limbă, care este cel mai sfânt

și de căpeteniă drept al cetățe-
nului.

Acosta o sciu și o sîmt și
Românii sătmăreni, cari în frunte
cu acusatul au observat o pur-
tare demnă și bărbătescă, cerînd
înainte de toate respectarea drep-
tului lor de limbă.

De se purtau altfel, de șovă-
iau și se lăpădau de ceea ce dă
temei existenței lor în această țară,
de sfântul drept de limbă, ei
n'ar fi insuflat respectul contrari-
lor și ar fi fost tractați cu dis-
preț până la fine.

Așa însă stăruind toți umeri
la umeri cu curaj și cu vred-
nicia pentru dreptate, ea a în-
vins și dreptul limbei române
a învins cu ea împreună.

Lupta Românilor în Sătmar,
în această parte mai amenințată,
pentru drept și libertate, este de
totu îmbucurătoare și încuragia-
toare, ér rezultatul dobîndit sub
scutul limbei materne române,
ne arată din nou, că numai cu
limba română ne putem mîntui.

Procesul părintelui Lucaciu.

Procesul pornit de stăpâ-
nirea unghurescă în contra părin-
telui Lucaciu din Șișesci a ținut
patru zile. Orașul Sătmar era
plin de Români din ținuturile
Sătmarului, Sălagiului, Bihorului
și Maramureșului, din classa in-
telligentă ca și din popor, țărani.

Purtarea Românilor a fost
vrednică de totă lauda. Nici un
martor român, cari fuseseră
chiamați să depună pentru părin-
tele Lucaciu, n'a vrut să vor-
bescă în altă limbă decăt în cea
românească, ca și părintele Lucaciu.
Astfel nici părintele Berinde din
Sein, nici preoții Neculae Lupan
din Baia-Spria, Ioan Costin,
Avram Breban, Alexiu Pop
din Bujac, Ion Pop, nici învă-
țătorii Atanasie Lupan din Baia
de sus și Vasile Băban din Și-
șesci, nici Gavrilă Barbu, Dănilă
Andreica, Georgiu Farcaș, Chi-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Grăuntele,

(de contele Leo Tolstoj).

Nisce copii găsiră odată într'o vale
strîmtă un lucru așa de mare, ca un
ou de găină, în mijloc avea o afundă-
tură și sîmăna cu un grăunte. Un
om, care trecea p'acolo, vădî lucrul,
îl cumpără dela copii cu cinci copeci,
îl duse în oraș și-l vîndu țarului
ca raritate.

Țarul chemă pe omenii cei în-
țelepți și le porunci să cerceteze și să afle,
ce fel de lucru e acela, un ou ori un
grăunte. Înțelepții își frămîntară
mîntea și sparseră capul, dér nu
putură da nici un răspuns.

Lucrul zăcea pe scîndura ferestrii.
Un puu sbură pe ferestră, ciocni în
lucru și-i făcu o gaură. Cumcă era un
grăunte, vedu acum cu toții și înțelepții
spuseră, că e grăunte de seacă.

Țarul se minună foarte și porunci

înțelepților să cerceteze și să afle, unde
cresce un astfel de lucru. Înțelepții
își frămîntară mîntea și sparseră ca-
pul și studiară în cărți — dér nu
afară nimic. Veniră la Țarul și i
dîseră:

„Nu putem da nici un răspuns.
În cărțile noastre nu s'a scris
nimic despre acesta; trebuie să
întrebăm pe țărani, pôte că vre-unul
dintre bătrânii lor a auđit, când
a fost sîmănat un astfel de grăunte.”

Țarul porunci să se aducă înaintea
unui țaran de tot bătrân.

I-se aduse un omuleț cu barba
galbenă și fără dinți în gură, care
întră înăuntru schiopătînd și
abia mișcîndu-se răzîmat pe două
cărji.

Țarul îi arată grăuntele. Dér
bătrânul abia mai pôte vedea,
jumătate vede, jumătate pipăe.

„Nu-mi poți spune, tătucule,
unde crește un astfel de grăunte?”
îl întrebă Țarul. „Pôte că tu
însuși ai sîmănat astfel de cereale?
ori ai cumpărat în viața ta un
astfel de grăunte?”

Bătrânul era jumătate surd, nu
mai cu mare greutate pôte auđi și
pri-cepe. El răspuse:

„Nu, pe câmpul meu niciodată
n'am sîmănat, nici n'am secerat
astfel de cereale, și nici n'am
cumpărat niciodată. De câte-ori
am cumpărat grăuntele a fost
totdeauna mai mic. Trebuie să
întrebați pe bătrânul meu, pôte
că v'el pôte el spune, unde a
crescut un astfel de grăunte.”

Țarul porunci să se aducă înaintea
lui tatăl bătrânului.

„Lă găsiră și-l aduseră la Țarul.
Veni un bătrân sprijinit pe o
cărje. Țarul îi arată grăuntele.
Ochii bătrânului sunt încă
buni, s'a uitat bine la grăunte.
Țarul îl întrebă:

„Nu scii, bătrâne, unde crește
un astfel de grăunte? pôte că tu
însuși ai sîmănat pe câmpul tău
astfel de cereale? ori ai cumpărat
în viața ta vr'odată un astfel de
grăunte?”

Cu toate că avea și bătrânul
acesta auđul cam greu, totuși
auđi mai bine ca fiu-său.

„Nu, dîse el, niciodată n'am
sîmănat, nici n'am secerat pe
câmpul meu astfel de cereale,
dér nici n'am cumpărat
niciodată, fiindcă pe timpul
meu încă nu se folosau bani.
Toți se hrăneau din pînea lor și
în cast de nevoie o împărțeau
unii cu alții. Unde a putut
cresce un astfel de grăunte,
nu sciu. Grăuntele nostru era
mai mare și mai cu spor ca
cel de acum, dér un grăunte
ca acesta n'am vădit niciodată.
Am auđit dela bătrânul meu,
că pe timpul său cerealele
cresc mai mari ca pe timpul
meu și erau mai cu spor.
Trebuie să întrebați pe
bătrânul meu.”

Țarul trimise după tatăl
bătrânului.

Afară pe bunicul și-l aduseră
la Țarul. Fără greutate, fără
cărji, întră un bătrân, ochii
săi sunt limpezi și vorba
lui deslușită. Țarul îi arată
bunicului grăuntele, ér
bunicul se uită cu deamărunt
la el, întorcîndu-l pe toate
părțile.

rilă Brebanu, Grigorie Trifu ș. a. n'au vorbit astfel decât numai românesce, deși mulți dintre dînșii au declarat că știu unguresce, dăr că nu vrău să vorbescă decât în limba maternă.

S'au supărat focu Ungurii, și judecătoria și cei din publicu, ba fiul președintelui tribunalului striga prin cafenele și birturi că toți popii valahî trebuiesc spânzurați. Românii însă nici că s'au turburat, s'au purtat până la sfârșitul procesului cu vrednicie și cu mândria românească. Așa se și cuvine. Onore și cinste vrednicilor Românî sătmărenî, selăgenî, bihoreni și maramureșeni!

Ce privește pe martorii contrari părintelui Lucaciu, acestia au pățit numai rușine. Așa s'a dovedit că martorul Șrola fost închis în temniță șese luni pentru înșelătoria și mănăcătoria de bani, că Pap Zsiga a fost dat în judecată pentru falsificare de polițe și pentru alte crime. Cumcă totuși procesul a fost numai o prigonire a părintelui Lucaciu, o dovedește scrisoarea fișpanului Sătmăruului către procurorul, în care dăce că părintele Lucaciu trebuie nimicit; o dovedește împrejurarea, că martorii contrari nici nu știu românesce, și cu toate astea pretindă, că părintele Lucaciu a agitat prin vorbirea sa contra Ungurilor.

Eată sentința ce a publicat o tribunalul din Sătmăru Marța trecută:

„In numele Majestății Sale Regelui.

In cauza penală a preotului greco-catolic din Șisești, Dr. Vasiliu Lucaciu acusat pentru agitare, tribunalul reg. din Sătmăru după ascultarea acușăției și apărării a adus în ședință publică următoarea sentință: Acusatul Dr. Vasiliu Lucaciu, preot gr. cat. în Șisești, este achitat și absolvit de sub acușăția pentru delictul de agitare și de sub sarcina urmărilor acelui și spesele procesuale de 375 fl. 17 cr. cadu în sarcina paușalului procuraturii, er actele cuprinse sub 22 de numeri sunt a se retrimite autorității orășenești din locu de-odată cu ridicarea la valoare de drept a acestei sentințe.

Motivare:

In sensul protocolului alăturat la acte in textul originalu român și și in traducere ungurescă autentică, la 9 Iunie 1887 s'a ținut în Tăuții de sus o conferință așa numită electorală, în care acusatul Dr. Vasiliu Lucaciu și soțulu său Alexiu Berinde, preotul gr. cat. din Sein, fiind trimiși și însărcinați să raporteze despre rezultatul precedentei

conferințe românesce din Sibiu, — cu privire la alegerea de deputat, ce avea să urmeze, au voit să dea atitudinea locuitorilor români o direcțiune amăsurată concluderilor luate acolo. In conferința aceasta, în înțelesul marturisitorilor martorilor jurați Pap Zsiga, Lipták Jozsef sen., Roth Mátyás, Petrașu Irimia, Duma László, Lipták Jozsef jun. și Herschkovics Jozsef, cum și a martorului repositat Thoma János, ale căroră mărturisiri în mare parte consună unele cu altele, acusatul Dr. Vasiliu Lucaciu a ținut o vorbire înflăcărată, în care s'a folosit de următoarele expresii: „Românii sunt persecutați de Maghiari; ei înzadar se plâng la autorități, căci mergând acolo, funcționarii se întrebă unul pe altul: ce voesc acesti „câne valahă“ și-i dau pe ușă afară, dăcendă să peră „puturosul de Valahă.“ Se înțelegă chiar și în sfintele noastre locuri bisericesce, legile noastre bisericesce le calcă sub picioare; din oficiu am fost dat afară, aceia dintre noi, cari sunt în oficiu, sunt blăstemații blăstemaților, cari vëndu filerii noștri proprii, sângele nostru propriu, noi suportăm cheltuielile țării și cu noi nu vrău să comunicăm în limba noastră, ei nu primesc hârtii scrise în limba românească. Ministrul, deși a promis, nu ne vindecă ranele noastre. In cele mai sfinte legi ale noastre ne pună pedecă, nouă nu ni s'a dat voce să înființăm o societate, care avea de scop desvoltarea spirituală a femeilor noastre, ci autoritatea comitatensă, care nu cunoscă margini în vătămări și în ilegalități, a dat poruncă, ca să se oprască această reuniune. S'au înființat societăți, cum este „Kultur-egylet“-ul și „Szecsenyi-társulat“, pentru ca să ne răpescă limba, naționalitatea și religiunea; aruncă asupra noastră dări pentru cultură ungurescă și din aceste dări se șilesă să cumpere pe învățătorii noștri, dăr va veni timpu dăcendă și noi vom da semn de viață și vom lucra.“

Vorbirea acesta a produs așa mare efect, încât locuitorii unguri și români, cari până atunci trăiau laolaltă în pace, acum nu mai au încredere unii într'alții.

Deși acusatul Vasiliu Lucaciu negă că ar fi rostit numitele expresii, totuși el însuși recunoșce atăta, că in numita conferință în adevăr a vorbit despre unele cestiuni amintite de martori, dăr n'a vorbit în înțelesul acela, în care îl arată martorii în fasiunile lor.

Protocolul luat la Tăuții de sus și alăturat la acte de asemenea conține vorbirea acusatului, se înțelege însă, că într'o formă mai netedă, arătându, că acusatul, amăsurat hotărârii luate in conferința din Sibiu, ar fi voit să rețină publicul de a lua parte la alegerea de deputat. Toate acestea dovedesc natura nedumerită a acusatului și pofta

lui de a juca rol, și deși din atitudinea observată cu ocașunea pertractării finale din partea acusatului și împreună cu el și din partea câtorva martori, cari toți înțeleg bine limba ungurescă și cari pe lângă toate că au fost de repetite ori admoniați, au refuzat de a vorbi în limba oficială a statului unguresc, deși dăcem, această purtare nu arată simpatie față cu națiunea și limba ungurescă, totuși prin acestea nu se poate considera ca pe deplin probată comiterea delictului de agitare in sensul §-lui 172 al codicelui penal, deorece in sensul mărturisirii depuse la ascultare și la pertractarea finală asemenea sub jurământ din partea martorilor apărării Alexiu Berinde, Nicolau Lupan, Avram Breban, Alexiu Papu, Atanasiu Ljuban, Vasiliu Băban, Dănilă Andreica, Onuțu Murgu și Ioan Dobay, in vorbirea acusatului nu s'a cuprins nici o expresiune atăt de vătămătoare, ca din cauza ei să se fi putut stabili in contra acusatului delictul de agitare.

Așadără, fiindcă in ceea-ce privește faptele incriminate, numărul martorilor, agravanți este întrecut de numărul martorilor ușurători, fasiunile martorilor față cu tăgăduirea acusatului nu sunt o probă indestulătoare, și fiindcă din cuprinsul protocolului conferinței românesce din Tăuții de sus nu se poate privi ca dovedită comiterea faptului incriminat, suspiciunile ce ar pute să reșă din fasiunile martorilor agravanți, in sine considerate nu pot fi luate ca basă la pedepsirea acusatului.“

Revista politică.

Din năuntru. Folia ungurescă „Pesti Naplo“ e cătrănită pe *Serbi și pe naționalitățile din Ungaria*, printre cari cauza maghiarismului nu progresază, pentru că ura lor in contra Maghiarilor e neimpăcată. Se plânge reptila unguresc, că nu le-a succedut Ungurilor a câștiga pe Serbi pentru idea de stat maghiar și pentru maghiarism. In sud, dice „Pesti Naplo“, naționalitățile țin unele cu altele mai strînse ca totdeauna, propaganda lor, mai ales cea sərbescă prinde curaj și se întărește mereu naționalitatea sərbescă. Deși inșăși reptila unguresc mărturiscesc, că ar fi greu a cita ați fapte concrete contra Sărbilor, totuși spungă de mână in contra societății lor, care nu s'amestecă cu cea maghiară, nu se unesc nici nu se contopesc cu ea; strigă in contra autonomiei bisericești gr. or., in contra pressei și in contra școlilor populare nemaghiare; tipă reptila in contra reuniunilor sərbesci de cântări, de femei și de lectură, care — vești Dómne — nu s'apropie de maghiarism și uneltescă contra Ungariei; numesc reptila legea de naționalitate o lege nenorocită; sberă in contra oficerilor sərbî din armata comună, — și toate acestea, fiindcă s'a dovedit, că maghiarizarea in sud e un vis deșert, cu toate reuniunile kulturegyletiste, cu toată înmulțirea școlilor maghiare, cu totă droia de funcționari maghiari.

Focul cel mare al reptilei e, că sunt școle de ale naționalităților, cu limba de instrucțiune germană, sərbă și valahă; dice că singurele școle potrivite pentru maghiarisare sunt cele comunale și ale statului, a căroră limbă de instrucțiune e cea maghiară, er nu școlele germane, sərbesci și valahă cu caracter confesional; dăr nu e multămită reptila nici cu aceste școle, deorece casa părintescă, societatea, presa și literatura continuă lupta cu mai mare amărăciune in contra a totu ce e maghiar, și Ianiciei maghiari — adecă cei cari învață unguresc dăr nu se maghiarizează — sunt in viață cei mai neimpăcați dușmani ai maghiarismului. Reptila unguresc n'are ce face decât să propună, ca între naționalități funcționarii să cunoscă limba acestora, ca să le potă câștiga pentru idea de stat maghiar și pentru maghiarism și așa să se pună

capăt uneltirilor, cari de altminte, recunoșce și ea, nu vin in conflict cu paragrafi din lege.

Dăr inzadar! praf și țărină nu se va alege de toate încercările de maghiarisare!

Din afară. Situațiunea politică europeană nu s'a schimbat. Aceeași neliniște și nesigurantă domnesce, și pacea e asemănată cu un bolnav, care se află necurmat in traterea medicului. Din timp in timp mai vine câte o scire despre inarmări rusesce ce se continuă, acum in urmă și despre concentrarea a nenumărate trupe turcesce dealungul Serbiei, Muntenegrului și in sangeacul Novibazar. Pacea acesta inarmată e atăt de greu de a o mai suferi, încât capii militari germani ar dori mai bucuros rășboiul, ca să se alăge odată lucrurile la un fel. Multu se vorbesce și despre plecarea Papei din Roma, care consideră ca apropiat rășboiul european; in acest rășboi va fi incurcată și Italia, și deci Papa nu are încredere, că va fi in Roma la adăpost de ori-ce pericol, mai ales că privește pe guvernul italianu ca dușmanu Vaticanului.

SCRIRILE ȚILEI.

Cetirea clasificățiunilor și împărțirea premiilor la școlele medii române din locu, și anume la liceu, școla comercială, școla reală, precum și la classa 5-a de fetițe, s'au făcut Joi in ziua Sf. Petru și Pavel cu solemnitate obicinuită in sala cea mare a liceului. Cu această ocașione, tinerul bacalaureat Georgiu Iuga a rostit o vorbire, in care a accentuat, ca virtuți pentru tinerime, recunoștința și devotamentul către binefăcătorii ei, crescerea inimii și tăria de caracter in faptele ei. In urmă mulțami in numele său și al colegilor săi corpului profesoralu pentru zelul ce l'a desfășurat ca să le dea instrucțiunea necesară. Atăt corpul profesoralu, oăt și d-lu Iuga au fost întâmpinați de publicu cu strigări de „să trăiască“.

In clasele lăturașe erau espuse lucrurile de mână ale fetițelor din clasele 2—5 inclusiv, a căroră profesora de lucru este D-na Elena Russu, și lucrurile de mână și țesături de ale elevelor internatului „Reuniune femeilor române“, a căroră conducătoare și instructoare este D-na Maria Belu. Frumșea, curățenia și esactitatea lucrării obiectelor espuse au putut convinge pe ori-ce vizitator, că fetițele noastre învață temeinic lucrul de mână și țesăturile. In classa de desemn erau espuse desemnurile elevilor, instruiți de d-lu profesor de desemn George Vlădărenu. Și aci am vădu lucrări forte frumoșe esecutate, ba unele multu mai frumoșe și mai corect esecutate decât modurile, între care destul de complicate unele.

Peste totu, ne putem cu dreptu cuvânt mândri de rezultatele instrucțiunii ce se dă in școlele noastre centrale române.

* *

Incă unu corb alb. Fișpanul comitatului Pojunt, contele Zichy, a promis la instalarea sa de comite, că va apăra și va sci respecta drepturile tuturor. Mai țilele trecute in ședința reprezentățiunii comunale a Pojunului a declarat fișpanul in limba germană, că recunoșce dreptul acestei limbi și fiindcă partea cea mai mare a membrilor vorbescă limba germană — Pojunul e oraș german — el se va folosi de această limbă și va lua chiar conclusele mai însemnate in limba germană.

Să ia esemplu pașalele dela Bistrița-Năsăud, Tërnavă și Făgăraș.

* *

„Beregana“, nouă bancă românească. Poporul român din comuna Beregsau, in comitatul Timiș, a venit la feri-

„Multu timp e,“ dăse el, „de când n'am mai vădu unu astfelu de grăunte străvechi.“ Mușcă apoi o fărmitură din el, mestecă puștelu și dăse: „E tocmai ca acelea.“

„Spune-mi, bunicule, când și unde a crescut unu astfelu de grăunte? Pote că tu însuși ai sēmănat pe câmpul tău astfelu de cereale, ori ai cumpărat undeva?“

Bătrănu răspunde:

„Pe timpul meu cresceau pretutindena astfelu de cereale, numai cu astfelu de grăunte ne-am hrănit noi.“

„Aș vră să știu, bunicule, decă tu însuși ai sēmănat astfelu de grăunte ori decă ai cumpărat?“

Bătrănu zimbă:

„Pe timpul meu,“ dăse el, „nu cunoscea nimenea păcatul de a vinde ori de a cumpăra pâne, și de bani nu știa nimenea nimic — pâne aveau toți mai mult decât le trebuia.“

„Unde ai sēmănat tu astfelu de grăunte, bunicule, și unde era câmpul tău?“

„Câmpul meu era pământul lui Dumneșu. Unde eram, acolo era câmpul meu. Căci pământul era liber și nu se știa de pământ propriu al său. Propriu al său numia omul numai munca sa.“

„La două întrebări să-mi mai răspunđi încă,“ dăse Țaru. „Anteu: cum s'a putut întâmpla, că mai nainte cresce unu astfelu de grăunte, er acum nu mai cresce? Alu doilea: cum s'a putut întâmpla, că nepotul tău merge sprijinit pe două cărji, fiul tău pe o cărje, er tu ai venit la mine ușor și fără cărji? Ochii tăi sunt limpedi, ai dinți tari și vorba ta e deslușită. Pentru ce, spune-mi bunicule, stau astfelu lucrurile?“

„Pentru aceea stau astfelu lucrurile, fiindcă omenii nu mai trăesc prin munca loră proprie și pismuesc pe vecinii lor. Mai nainte nu trăiau omenii așa, trăiau in frica lui Dumneșu. Fiindcă fie-care își avea bunul său propriu, munca, nu lăcomea la bunul strein.“

cita idee, de a-și înființa o bancă proprie, de ore-ce în lipsa unei asemenea bănci elu adese-oră era silit să se folosescă de bănci streine, cărora le plătea câte 6—7000 fl. pe anu cameta. Multe greutăți l'a costat pe bietul popor român înființarea acestei bănci, deoarece streinii mereu îi amăgiau cu vorbele și-i împedecau, der în urmă poporul s'a deșteptat și nu s'a mai lăsat să fie despoiat de streini. Meritul pentru înființarea acestei societăți, care este prima societate de păstrare și anticipare în satul românesc, este — după cum i-se scrie. „Gaz. Pop.“ — mai ales a învățatorului de acolo, d-lu Em. Andreescu, pe care poporul îl și alese de conducător al băncii. Banca s'a înființat cu cuote lunare de câte 50 cr. plătiți în timp de 5 ani. Numai decât s'au subsemnat 200 de cucte și dela 1 Iulie n. s'au început lucrările. Unele babe din satul chiar dela început s'au grăbit a-și depune creșterii lor spre păstrare la noua bancă.

Cursu de impletire și albinăritu se va ține dela 22 Iuliu până la 20 Augustu în Frătăntul-nou din Bucovina. Instrucțor va fi d-lu institutoru *Candidu Muslea* din Brașov. Printr'unu avistu publicat în „Revista Politică“ din Suceva se face cunoscutu, că acestu cursu se va ține în trei ferii școlare anuale, prin urmare și în 1890 și 1891.

Tinerimea română din jurul Monorului invită la *petrecerea de veră*, ce se va aranja în Monoru (comitatul Bistrița-Năsăud) Duminecă la 21 Iulie st. n. 1889 în grădina școlei fundamentale sub scutu de pânză. Prețulu intrării de persoană 80 cr., de familiă 60 cr. Venitul curat este destinat în favorul școlei de fetițe, ce se va înființa în Monoru. Inceputul la 3 ore p. m. Prea stimabilele familii sunt avisate la provisiunea proprie. Ofertele mărnișose se vor primi cu mulțămite și se vor chita pe cale diaristică. Pentru comitetu: Simeon Beganu, președinte. Octavian Harșianu, secretaru, Ioanu Melianu, cassaru.

Săcui și trăsnetul. În 6 Iulie st. n. s'a întâmplat în comuna săcuiască Oclandă următorul casu: Cam pe la 5 ore s'era veni o ploie mare, care în urmă încep a se rări, așa că numai din când în când mai picura câte puțin. Pe ceru rămăsese numai o brazdă de nori. Mare fu însă surprinderea locuitorilor, când din aceștu nouașu deodată se revărsă asupra satului o lumină orbitore însoțită de un trăsnetu puternicu, care se sloboși dreptu în vârful turnului, pricinindu însemnată pagubă. Acum Săcui se pun în mișcare. Ei au observat, că trăsnetul a intrat în turnu și, precum se vede trēba, ei voiau acum să-lu prindă. Dér cine să-lu prindă?... O tăcere profundă domnia în jurul turnului, căci bieții Săcui, pe cari curiositatea îi aduse aci, ca să vedă trăsnetul, nu cutezau nici să sufle. Inspăimētați, ei se puseră la pândă intr'o anumită depărtare, fără a cuteza a se apropia de turnu. Deodată însă etă, că unu fecioru de Săcui sare curagiosu din mijlocul mulțimei și dă să se suie în turnu, pentru ca să prindă acea periculosă bidiganiă, care bagă spaima în omeni. S'a și suitu până la clopote și acolo vedu sfășiturile, ce le-a făcutu trăsnetul în pāreți. Săcuiulu își scose capulu prin ferestra turnului și îndreptându-se cătră cei de jos le strigă: „Aici se nu veniți, căci trăsnetul s'a ascunsu în pārete, eu l'am aflatu și decă se va întâmpla să iēsă afară, eu nu mai pot să fugu dinaintea lui!“

Mulțimea inspăimētată se ciuli la pământ și, fără a cuteza nici măcaru să sufle, se puse la pândă, pentru ca să vedă cum, când și prin care parte va eși trăsnetul din pārete. Dér să vedă

lucrul naibii! Trăsnetul n'a vrut să mai iasă din pārete și de cumva nu-lu vorț fi prinsu Săcui, elu se mai află încă și acuma în turnu. Acesta este faptu și nu minciună. Chiar și foile unguresci se miră de atāta prostiă și întrebă, că ore Săcui din Oclandă n'au învățat nimic la școla lor din satu?!

Dr. Sterie N. Ciurcu din Viena a deschis acolo unu *cabinetu de consultațiune cu somitățile medicale*, facilitāndu astfel căutarea pacienților romāni, cari se duc la Viena pentru scopul acesta. D-lu Dr. St. Ciurcu și-a schimbatu locuința, care se află acuma: *Viena, IX Pelikangasse Nr. 10.*

Notele de 1 fl. v. a., ce se află acum în circulațiune cu data „1 Ianuarie 1882“ se retragū. Dela 13 Iulie 1889 se punu în circulațiune note de 1 fl. noue cu data „1 Iulie 1888“. Cele vechi se plătesc până la 30 Iunie 1890 la tōte caselle și oficiile monarhiei austro-ungare; dela 1 Iulie 1890 până la 30 Iunie 1892 se plătesc numai la caselle centrale din Viena și Pesta, ér dela 1 Iulie 1892 până în 31 Decemvre 1893 se preschimbă numai la cerere formală, adresată ministeriului comun de finanțe în Viena.

Bancnotele de 1000 fl. v. a., cu data 1 Martie 1858, care se retragū din circulațiune amēsuratū publicațiunei băncii austro-ungare din 17 Augustu 1882, se primesc pentru a fi preschimbate la cele două institute principale din Viena și Pesta numai până la 31 Augustu n. 1889. La institutele filiale se prefacū în bani numai la cerere deosebită cu incuviințarea consiliului generalu al băncii austro-ungare. După 31 Augustu 1889 bancnotele din vorbă nu se mai primesc nici de banca austro-ungară.

Streinii la Predelu. Unu moșnēnu din Predelu se plānge în „Telegrafulu român“ din Bucuresci, că din 32 stabilimente de bețuri spirtușose abia sunt ținute 6—7 de cei în dreptu, încolo le ținū totu streini, și de naționalitate și de religiune, dintre cari unii chiar falși. Agenții fiscali vedu și știu acestea, perceptorulu percepe taxele licențelor la timp și știe, că licența nu e pe numele celui care plătesce, dér toți tacu ca melculu. E în interesul comercianților romāni din comună, cari sunt țeranī, să se ia mēsuri de îndreptare a rēului și de respectu alu legii.

Lupu prinsu. În 8 Iulie n. doi locuitorī din Proștea-mare au dusu la Mediașu în caru unu lupu viu, mare, de vr'o 2 ani. Lupulu era rēu ciomăgitu de cei doi locuitorī, cari au datu de elu, așa că nu se mai putea ține pe picioare și a trebuit să fi impușcatu. Acesta e alu doilea lupu ucis în vara asta de locuitorī din Proștea-mare.

In restaurațiunea Mehner va cânta de Lunī incolo în tōte zilele prima musică din Clușiu a lui Pongrăcz Lajos Intrarea e liberă.

„Musa română“, revistă musicală-literară, după o intrerupere de câteva luni, va apăre érăși cu inceputul lunei Augustu st. v. și va costa până la finea lunei Decemvre 5 fl. v. a. sēu 13 lei. Doritorii de a avē acestă revistă au de a se adresa la redacțiunea revistei în *Blăgiu* (Balázstfalva) celū mai multu până la 20 Iuliu st. n. Revista „Musa Română“ va îmbrăca aceeași haină și va păstra același caracteru ca și în cursul anului trecut.

„Nix daitch.“

Sub acestu titlu scrie „*Neue Preussische Ztg.*“ („*Kreuzzeitung*“) unu articolu, în care se dice între altele:

„Nix daitch“ este numele și losinca unei reuniuni, care în fruntea reuniunilor de cultură maghiare în viața privată și în societate aduce la valore „civilizațiunea“ maghiară, pe când guvernulu din Pesta prin școlă, administrațiă, justițiă și armată urmăresce acelașu lucru de douăzeci de ani încōce în viața publică.

Europa are să fiă fericită cu unu nou „statu culturalu“. De aceea celelalte naționalități din Ungaria: Germanii, Românii și Slavii, cari formēză majoritatea cea mare a populațiunii, au să dispară în mod forțatū intr'o „lume de cultură maghiară.“

O lume de cultură maghiară! Se plătesce să ne mai dămū odată seama, ce însemnēză acestă. Tot ce se ține în Ungaria de civilizațiunea europēnă, este luatū fără deosebire din cultura germană. Creștinismulu și cavalerismulu, organizațiunea politică și bisericescă au primit'o Maghiarii dela Germanii, cari au întemeiatu și cele mai multe orașe din Ungaria și Transilvania. Ce au avut Maghiarii alu lorū propriu, l-au avut în mare parte comunu cu Turcii, cu cari suntū frudiți și cu cari impreună, după-cum se știe, de multeori s'au luptatū contra lumii creștine.

Sabia germană a recuceritū Ungaria definitivu culturii apusene, după-ce la 1683 a eliberatū Viena și la 1686 a luatū Buda, unde Turculu își pusese reședința unu secolu și jumătate.

Civilizațiunea apusenă s'a dezvoltatū până în zilele noastre în Transilvania și Ungaria sub scutulū imperiului germanu și austriacu. Cea mai mare pedecă pentru lățirea ei între populațiunea Ungariei a fostu stăpânirea brutală a nobilimii maghiare, care, ca și în Polonia, reclama pentru sine drepturile cetățenesci.

Acestă nobilime în decursul stăpânirii sale de 800 de ani nici-odată nu s'a gânditū să elupte pentru nenorocita țēră drepturi, progresu și libertate generală. Când la congregațiunile comitatense sēu în diete, zaruindū din pinteți și sdrăngānindū din săbii, vorbia cu focu despre drepturile și libertățile „poporului“ ungurescu, nici-când nu înțelegea poporul decădūtū materialicesce și moralicesce, care suspina sub poveri grele, ci numai „libertatea“ și „dreptulū ei ereditaru“, de a pune piciorulū în cēfa naționalităților, cari vegetau afundū sub ea.

În forme schimbate, stăpânirea acestă privilegiată s'a continuatū până în timpulu de față. Sistemulu feudalū comitatensu esistă pentru națiunea privilegiată și astăzi. Uneltirilorū de partidū și poștei de domniă a nobilimii comitatense îi este pusă la discrețiune justițiă și administrațiă. Pentru a se susține la putere, ea își sporesce inteligența din elementele ticăloșe ale altorū naționalități, cu deosebire ale celei jidano-germane. Acestea îi ajută prin parlamentarismulu modernu să afirme suveranitatea „națiunii“ față cu Corōna și să scurteze pe celelalte naționalități în drepturile lorū politice esențiale. Căci legea dela 1868 despre egala îndreptățire a naționalităților, sancționată de Maiestatea Sa Impēratulū-Rege, guvernulu din Pesta o respectēză numai intru-cātu corēspunde „geniului naționalu“ și „idei de statu maghiaru“.

Geniulu „naționalu“ maghiaru până astăzi s'a arătatū mare numai în negațiune și în nimicirea binefacitorū culturii germane.

„Nix daitch“ însemna în secolulu trecutū conjurațiunea nobilimii contra mēsurilor, prin care Iosifū II. voia să ridice populațiunea Ungariei la o esistență mai omenescă. Aceleași idei le-a folositū Kossuth ca mijloce de revoluțiune.

„Nix daitch“ însemna mai departe opozițiunea ascunsă și fățișă contra reformelorū administrative începute de Sta-

dion și continuate de Bach, pentru a introduce stări europene în loculū celorl maghiare-turcesci.

„Nix daitch“ în celū mai ruginosū înțelesu alu cuvēntului era alungarea funcționarilor germani spre paguba celorl mai folositoare instituțiuni. Chiar și drumurile și podurile făcute de cei „negru-galbini“ au fostū lovite de ura națională, multe din ele n'au mai fostū întrepinute, ci lăsate în grijea bunului Dumnezeu. Cine n'a vędūtū cu ochii stările de lucruri din Ungaria pe la inceputul anilorū 70, n'ar crede, că așa ceva este cu puțință. Cei mai mulți solgăbirii nu erau absolvenți de gimnasiu. Erau câțiva dintre ei, cari nici a scrie nu șiau. Funcționarii dela finanțe se calificau pentru resortulū lorū din șematismele austriace rămase. Multe venite publice erau arēdate Ovreilorū.

„Jus“ (dreptulū) absolvea tinerimea după o instrucțiune gimnasială pēcătōsă, în doi ani. Unu anu la vre-unu avocatū îi termina calificațiunea pentru cea mai înaltă carieră de funcționarū sēu parlamentarianu. Acestă surescēnță se află astăzi în funcțiunī — decă este maghiară.

În procedura civilă și criminală încă a crescutū mereu influența națională. Se știe, că s'au disolvatū curți cu jurați din motive politice și s'au întâmplat casuri, că procurorii maghiari au provocatū jurații să aibă în vedere la pronunțarea verdictului interesele naționale.

„Geniulu naționalu“ și stările de lucruri, ce atērnă de elu, le-au sbiciuitū scriitorii însemnați cu cea mai aspră satiră. Ei au arătatū poporului neîntrepuțū scăderile naționale, dér cu puțin succesu. Între aceștia suntū bărbați ca Széchenyi, Eötvös, Jókai. Cuvintele lorū ne arată cultura maghiară și noi citămū câteva pentru a o caracteriza:

„Noi Maghiarii suntemū unu poporū orientalu. Strămoșii noștri au venitū în acestă țēră, unde sōrele rēsare mai târziu, pentru-ca să pōtă durmi mai multu. De aceea este nedreptū a se pretinde dela noi, poporulū celū mai nobilū, ca să lucrāmū neîntrepuțū ca alte popōre. Eu nu credū, că după ștergerea privilegiilorū nobilitare și după introducerea egalei îndreptățiri amū mai putē rămēne națiunea care suntemū. Er continentulu nostru are mai mare lipsă ca să existe aici o „națiune“ ungurescă constituțională, decātu ca țeranulū să lenevescă cu o di mai multu. Decă poporulū suferu, — se va restaura. Decă mōre unu omū, nasce altulū în loculū lui, dér constituțiua nu este permisă să suferu și să mōră. Da, nu este secretū: funcționarii noștri toți până susū suntū belitorii de poporū. Însē până acum suntū aleși de noi: și mai bucurōșii suferimū pe ei, decātu funcționarū numiți de Impēratulū, fie aceia împodobiti cu tōte virtūțile cardinale. Acestă nu este cestiune de umanitate, acestă este cestiune de „constituțiune“. În cele două coduri grōșe de legi unguresci se va găsi dōr vre-o lege, care dispune să nu se ia sērăcului totū ce are decă fără vina lui nu pōte plăti darea?“ „Rătēcesci!“ „Națiunea“ de optu-sute de ani n'a avutū timpū să facă o asemenea lege!“

Aceste însușiri maghiare suntū adevērate, precum și alta, despre care vomū vorbi mai târziu. Alte însușiri nu mai recunōșce Jókai Maghiarilorū.

„N'avemū nimica propriu“ — dice Jókai — „Costumulū nostru naționalu este împrumutatū dela Poloni. Costumulū magnațilorū este venețianu și l'amū adusū în timpulū regilorū din casa Anjou. Limba noastră este plină de elemente streine. Chiar și multu laudatele noastre bucate, varđa umplută și papricașulū, le-amū împrumutatū dela Șvabi. Palladiul musiciei noastre îl păzesce unu nēmū streinu—Țigani! Cu unu cuvēntu, renumitele noastre însușiri naționale privitye în lumină se reducū la forțe puțin!“

Cea mai de frunte, se înțelege, este

uitată aici. Antipatia și nemulțumirea maghiarismului față de germanismul din mijlocul său, cu alți cărui ajutor a devenit poporul de cultură și căruia de sute de ani îi datorează mulțumită. Inzadar ai căuta la scriitorii maghiari vre-un cuvânt de mulțumită. „Geniul națiunii“ nu permite așa ceva. El este și spiritus familiaris al noului cabinetu Tisza și „nix daitesch“ este și rămâne losinca lui.

Correspondența „Gaz. Trans“.

De lângă Hațeg, în Iulie 1889.

Inima saltă de bucurie, péna ride în mână și întreg universul parcă e în florie în momentul, când scriu aceste șire. Da, sunt înțeles, căci o dorință ardătoare s'a realizat, un postulat dintre cele mai datătoare de viață și un liman binefăcător s'a înființat în Hațeg, o eră nouă se începe pentru poporul român din acest ținut.

O zi de sărbătoare națională a fost ziua de 24 Iunie, căci s'a îndeplinit ce de mult am dorit, s'a constituit departamentul V al „Asociației Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român.“

Spiritul păcii și al bunei înțelegeri, de care au fost cuprinse sufletele celor prezenți, făcând să nu pierdem timpul cu vorbe goale, cu dispute și cu gâlcăvă, făcând ca cele propuse și aflate de bune și salutare să fie primite cu aclamațiune; ér acesta e ceva rar, un semn bun pentru noi, cari asemenea evenimente rar vedem în lupta pentru ridicarea poporului nostru pe terenul cultural și material.

Fură aclamați ca oficiali ai departamentului, director: Rev. D. Ioane Rațiu, ér ca membri în comitet: Rev. D. Ioane Ianza vicar, d-nii M. Bontescu avocat, Ștefan Șelariu comerciant, Alexandru Șerăfinu senator, din Hațeg; M. O. D. Avelă Popă Bociată protopop și N. Trimbițoiu inv. în Grădisce.

Totă atunci comitetul își ținu prima ședință, în care apoi se organiză alegându-și cassar pe Alexandru Șerăfinu, controlor pe M. Bontescu și secretar pe N. Trimbițoiu.

Incătu privește rezultatul material e modestă, dér îndestulitor pentru noi, cari până acum nu ne cunoșeam, nu ne puneam încrederea unului în altul și am fost cuprinși de muschii indiferentismului. Cu acea ocaziune s'au înscris 12 membri noi ordinar, alți 12 ajutatori și s'au administrat nisece taxe vechi, din timpul când funcționa odată departamentul în Hațeg. Cu totul s'au pus pe altarul națiunii 121 fl. 27 cr.

Indiferentismul cel nedescriptibil, de care ca de-o cangrenă periculoasă a fost cuprinsă inteligența română din ținutul Hațegului, a avut urmare, că adunarea constituantă nu a fost cercetată în proporțiune cu mărțutul scop al Asociației transilvane și după cum pretindeau cerințele naționale din acest ținut. Sciu't-au bine superioritățile noastre de acest indiferentism și e de înțeles temerea lor, că nu voru avé cu cine lucra pentru a conduce Departamentul Asociației. Zelul nefatigabil și interesul nobil și viu, de care au fost părăsiți însă a făcut minuni și la noi, a făcut să isvorască apă din stâncă, și pe terenul cuprins de spin și mărăcin să crească plante binefăcătoare nemiului românesc.

Inceputul, lucrul cel mai greu, e efectuit deja, terenul e arat și sémnată și plantele sunt crescute; două lucruri se mai receră însă, pentru ca fructele să valoreze, pentru mersul regulat către ajungerea scopului Asociației transilvane: Unul e abnegățiune din partea oficialilor departamentului și altul e sacrificiu din partea conducătorilor nemijlociți ai poporului.

Prima cerință, mulțumită cerului, este, căci omen, ca cei din fruntea comitetului, ne pună în plăcuta pozițiune, de a ne pleca cu reverință și a spera, că încătu le concedă puterile spirituale, din parte și voru face totul, ce țintese la desvoltarea deplină a activității necesare spre ajungerea scopului Asociației.

A doua cerință e lucrul principal la noi, ér acesta cum va să fiă, scie bunul Dumnezeu. Inceputul modest l'am văzut, ér acesta ne face a crede, că tocmai cei mai de pe urmă nu vom fi.

Sunt consternată până în adăncul sufletului nu numai eu, ci toți cei rîvniți spre luminarea poporului, vădend, că

glasul puternic și răsător, dulce și armonios al d-lui I. Rațiu, acompaniat de alți inteligenți din Hațeg, în cursul său a dat și de aceia, cari nu vrău să audă, ér auzind nu vrău să înțelă și așa mulți preoți și învăț., între aceștia și de cei tineri, numai de curend eșii din institute, nu au alergat să ne dea mână de ajutor. Sunt mulți aceștia, îi acoperă însă de astă-dată în firma speranță, că totuși ne vor înțelege intențiunea noastră și, deși târziu, voru alerga cu toții în brațele Românilor, care primesc cu bucurie pe cel de adă, ca și pe cel de mână.

Dée Cerul, ca începutul să fiă cu bine, lucrarea să fiă spre saltea poporului român, ér fruntașii noștri, întrunindu-și puterile, lucrând în conțelegere îndreptându-se unul spre altul și sprijinindu-se în tot felul de păreri și întreprinderi, în tocmai ca în ziua de 24 Iunie, să ne dea nouă esemplu bun ca așa cu toții cât de îngrabă să vedem rólele unei binecuvântate lucrări.

N. Trimbițoiu
secret. Departamentului.

Apanușfalău, Iulie 1889.

Onorabilă Redacțiune! În comuna noastră la 7 Iulie n. 4 ore p. m. în familia Ión Moldovanu lui Lăzăruc s'a întemplat o mare nenorocire în urma unui trăsnet. După o ploie de trei cuarți de oră, pe când se părea că norii se împrăștiă, fulgerile și trăsnetele încetă, écă deodată începe a bubui de nou, un trăsnet urmăz și casa nenorocitului Român deodată e cuprinsă de flacări. În casă se află 4 persoane: soția nenorocitului cu 2 copile, una de 2 ani, alta de 6 luni și o nevastă ténără româncă. Fulgerul nimerise în nevasta cea ténără, care ședea după masă, cădend la moment mortă. Mama își apucă copilele sale, pe cea sugătoare în brațe, pe cea de 2 ani subțuoră. Adunându-se deodată omenii în jurul casei, nimenea nu cuteza a intra în lăuntru pentru a mēntui victimele.

Atunci Românul Iacob Chita și Paul Domokoșu apropiinduse de casă, cu 2 pari făcând o spărtură în pāretele casei. În lăuntru fum și foc. Cine se între acolo? Fiecare își iubea viața ca ochii din cap, numai Românul Iacob Chita strigand, că în casă sunt suflete de om, sare în mijlocul flacărilor și-a fumului de 3 ori, nimenea urmându-l, și scote mai întâi de sub o laiță ardendă pe nevasta mortă Maria Tataru, născută Doboșu, apoi pe mama care și ținea sugătoare în brațe lovită la o urechiă de fulger, și-a treia oră pe prunca de 2 ani.

Resignațiunea Românului Iacob Chita a mântuit viața la 3 ființe și a scos din flacări cadavrul nevastei morțe ca să nu fie prefăcut în cenușă. Observă la acest loc, cum-că acest Român cu talia și chip adevărat român aviticu mai de multe ori s'a distins prin curajul său față cu cele mai mari pericole, — și pe când noi trăim pe aci cu multe naționalități la olaltă — pōte că s'ar fi aflat și alții cu curaj, dér pe toți îi reține superștițiunea, că din focul provenit din fulger nimenea nu se pōte mēntui.

Aflu de bine déră a constata și acuma, că Românul în fața pericolului nu dă nimic pe superștițiune, ci înfruntand mōrtea își face datoria cu rar eroism.

Mult a ajutat la stingerea focului domnul George Miculă, notar de cerc, și Ștefan Boloșiu, de 11 ani primar.

La inițiativa d-lui George Miculă și a preotului local s'a început în comună colectă în favorul nenorocitului și a familiei sale, peritore de fome! — Paguba e de 200 fl. v. a. Cei ce aru binevoi a contribui cu ceva pentru ajutorarea familiei nenorocite, voru face bine a-și adresa ofertele lor or d-lui George Miculă, or preotului local în Apanușfalău — Apanagyfalău — comitatul S. Dobéca. G. M.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS“

(Serviciul biuroului de corresp. din Pesta)

Morovic, 13 Iulie. Proprietarul corăbiei de căratu petrișu „Lajoș“

încărca cu petrișu corabia pe insula austro-ungară a Savei lângă Raca. Nisece poliști s'erbî trecură granița, porunciră să înceteze cu lucrul, proprietarul corăbiei însă refuză acésta, dīcend că el se află pe teritoriu ungar. Poliștii se retra-eră, dér se întorseră mai târziu, în număr de 11 inși înarmați, legară pe corăbier și i tērîră pe teritoriu s'erbescu, unde sunt încă și acum arestați.

Viena, 13 Iulie. Numirea generalului Thömmel ca ministru plenipotențiar la Belgrad e apropiată.

Lemberg, 13 Iulie. Foile polone raportază, că guvernul rus a cumpărat în guvernământul Lublin un complex de pământ de 1700 jugăre ca să construiască o tabără nouă întărită.

Paris, 13 Iulie. În cameră s'a prezentat deja proiectul de lege privitor la amnestia. Letellier (deputat din Algeria) vorbește în contra amnestiei revoltăților din Algeria. Laur observă, că astfel de vorbe pătază tribuna oratorică franceză. În urma acésta s'a născut între Laur și deputatul algerian Thomson o certă violentă, după care acesta i-a dat lui Laur numeroase lovituri cu pumnul și l'a călcat cu piciorle. Séra a fost duel.

Rectificare. Correspondența a 2-a din numărul de Dumineca trecută a fōiei noastre este datată din Borșa și nu din „Bocșa“. Petrecerea amintită în acea correspondență s'a ținut în Dragă, ér nu în „Borșa“, după cum s'a publicat.

EDUCAȚIUNE.

Cum trebuie să fie creșterea,

ce părinți o dau copiilor, pentru ca școlă să-și ajungă mai cu înlesnire înaltul ei scop.

Motto: Copii buni sunt bucuria părinților, temelie școlii și fală și nădejdea îndreptățită a nemiului lor.

(Urmare.)

V'amă înfățișat felurite rele, care bāntue sănătatea băetilor aflători prin orașe și prin quartire străine, lăsați de capul lor la voia întemplerii. Déră reul cel mai primejdios, de care Dumnezeu se ferescă pe copiii D-Vōstră, este păcatul înfricoșat al masturbățiunii s'eu al pāngăririi trupului tinerilor cu însă-și mânilor.

Cred, că mă pricepeți ce rău semnalez și n'am trebuință de multe explicațiuni.

Ce voesc să V'esplic, sunt înfricoșatele urmări ale acestui vițiu înfiorător. Ele sunt următoarele:

1) Perirea sucurilor și puterilor celor mai nobile ale trupului. Sēmēnța, care se perde prin iritarea părților genitale, este fluiditatea cea mai puternică și cea mai plină de viață a trupului omenesc.

Intr'ēnsa este cuprinsă tot materialul naturei ființei omenesc, precum în sēmēnța unui pom este cuprinsă viața unui nou organism, unui nou pom. Pentru aceea și la plante sēmēnța este partea cea mai nobilă și cea mai perfectă. Ce sunt foile, ce sunt florile cele mai frumoșe, în asemănare cu fructul pomului!

Precum însă în sēmēnța plantelor se cuprinde substanța adevărată, partea cea mai esențială și puterea lor datătoare de viață, astfel și sēmēnța omenescă este fructul desvoltării și maturității vieții noastre, e aceea, în care se concentrează toate puterile vieții noastre, fiindcă ea trebuie să pōrte în sine tot ce este neapărat de

trebuință pentru organismul perfect al unei ființe nouă omenesc. Pentru aceea și stau fazele trupului nostru, în cari se formează sēmēnța, în legătură intimă cu organele cele mai nobile ale întregului nostru corp: cu nervii, și cu deosebire cu creierii, în cari se află patria tuturor nervilor și cari pentru aceea și sunt locul activității noastre celei mai nobile.

2. Pe lângă perderea sucurilor și puterilor celor mai nobile mai are păcatul masturbățiunii s'eu onaniei ca urmare o încordare nenaturală a nervilor, după care urmăză imediată descordarea cea mai stricaciōsă.

Ține-ți brațul mai mult timp întins, și vei fi silit după cât-va timp să-l lași în jos ostent.

De-ți vei încărca stomachul prea tare cu mănăcări prea multe și grele, se va slăbi și se va bolnăvi.

Încordă-ți ochii prea tare și ti-i vei simți îndată slăbiți.

Deși va încorda bețivul nervii prea tare prin beuturi spirtoșe, se va observa îndată descordarea lor prin tremurarea mânilor, prin slăbirea genunchilor, prin o digestiune conturbată și prin o slăbire generală în toate membrele trupului s'eu.

Cu cât mai stricaciōse urmări trebuie să aibă o încordare nenaturală și o iritație a nervilor celor mai delicați, de care se face culpabil un onanist!

Nervii lui usați se vor descorda și întreaga lui ființă va fi lipsită de desevșire de puterea datătoare de viață.

De aceea și dīce Epicur, care e adeseori numit ca predicator al plăcerii, că perderea sēmēnței este o pierdere a unei părți esențiale a sufletului și a trupului, și povățuit de aceste convingeri, dēnsul dă sfaturi, să se străduescă fiecare a-și păstra cu totă scumpetea s'eu cel mai nobil al trupului s'eu.

3) Din aceste două cauze numite urmăz: o mulțime de bole și slăbiciuni trupesc. În privința acésta lăsăm să vorbescă pe unii dintre doctorii cei mai probați.

Tissot dīce: „Urmările masturbățiunii sunt forte felurite, după modul de viață, după ocupațiunea feluritelor indiviși ș. a. Dară nici unul nu e, care să nu le simță aceste urmări într'un fel s'eu într'altul. Cele mai grele casuri, cari am avut privilegiu a le esperia în prașa mea, sunt următoarele:

a) O disordine totală în stomach. Acésta se observă la unii dintr'ēnsii prin perderea poștei de mănăcare. La alții se manifestă ea prin dureri cumplite, mai vērtoș în timpul digestiunii, s'eu prin vērșături, cari nu se pot conțeni, cōtu timpul onanistului e sub influența patimei sale.

b) Slăbirea organelor respirațiunii, din care rezultă o tuse sēcă, un glas răgușit și slab și un rēsuflet greu la fece mișcare mai iute.

c) O descordare totală a sistemului nervos. Cine cunoșce numai în câta întocmirea trupului omenesc, acela va înțelege oșor, că câteși trele aceste cauze produc tot felul de bole ascunse, și esperiența de toate dīlele probază, că acésta se și întemplă în adevăr. Cele dintăiu casuri, ce rezultă de aici, sunt mai vērtoș: slăbirea considerabilă a puterilor trupesc; paliditatea obrazilor; un fel de colóre în fața plumbului; îngălbănirea buzelor, schimbarea repede a colōrei feței; cercur vinețe împrejurul

...pelor: unu luciu de sticlă ală ochi... o gălbimare durabilă; nisce pete în față, cari dispară, pentru a face locu altora nouă și cari se ivescă continuu pe frunte, la temple, împrejurul ochilor și din cari evaporază un fel de materie purioasă; o slăbire considerabilă; o sensibilitate uimitoare, de câte ori se schimbă vremea, și mai vartosă când începe a se face mai frigă; o oboselă a ochilor; o slăbire a tuturor puterilor susletescă și mai vartosă a ținerii de minte.

Astfel vorbește Tissot și totu astfelu ne spune și Hufeland.

Unu doctoru englezu ne mai arată încă și alte urmări. Mulți, dice densulu, cari sunt predominanți de acestu vițiu, nu potu dormi, ci numai dormiteză; mai toți suferu de splină și din cauza acesta au: bătăi de inimă, leșinuri, suntu triști și abătuti, oftază și plângu. La alții se manifestază de timpuriu o tuse înecătoare, friguri ascunse și bóla lor se sfirșese mai apoi cu oftică. De regulă au astfelu de bolnavi dureri crâncene. Unulu se vaietă de durere de capu, altulu de durere de peptu, de stomachu, de durere felurite reumatice. Activitatea intestinelor încetază a mai funcționa regulat, din cauza acesta unii pațienți se vaietă de constipația sau încuere; alții de curgere de sânge, alții de felurite bóle grele. O urmare firască a onaniei este și urinarea usturătoare.

Vestitulü Boerhave numesce ca urmări: ostenela, slăbirea membrorü, trezăriri, slăbirea uscarei sucurilor, dureri la pelitele creierilor, timpirea simțurilor, mai vartosu alu simțului vederei, coruperea și peirea mēduvei osulu spinărei.

Una dintre urmările cele mai infricoșate ale acestui păcatu însu este epilepsia.

(Va urma.)

ECONOMIA.

Omulu păstrătoru.*

III.

Cum îți vei așterne,
Așa vei dormi.

Dis'amu, că se cere dela omulu, care se cinstesce pe sine însuși, ca se susțină pe sine și familia fără ajutorul altora și nu-i ertatü se se gândescă numai la sine, ci și la datoriile, ce le are cătră alții. Sē ne aducem aminte de destinațiunea noastră cea înaltă, de bunătățile neperitoare, de cari ne împărtaşim, de mintea, ce ni s'a datü, de puterea de a iubi, ce este în noi, de viața, ce ne este dată pe pământu, și atunci nu ne vomu scoti mai puțin decātu suntemu.

Și cea mai săracă ființă omenescă este centrulü a două vecinici. — Dumneșeu face, ca se răsară sórele peste toți. De aceea cinstescă-se fiă-care omu pe sine însuși, — cinstescă-și trupulü, spiritulü sēu, caracterulü sēu. Cinstirea de sine, care își are ivorulü în iubirea de sine, ridică pe omu și-lü nobilitază. Ea-lü îndemnă să-și desvólte mintea și să-și îmbunătățescă starea. Cinstirea de sine e rădăcina celor mai multe virtuți — a curățeniei moravurilor, a modestiei, a omeniei și a cumpătării. A gândi în mod dejositor despre sine, însemnă a decăde; câte-odată însemnă chiar a se cufunda până la acea adēmice, unde este numai ocară și rușine.

Fiă-care omu pōte să-și ajute însuși până la unu gradü örecare.

* După Smiles-Schramm.

Noi nu suntemu aruncați ca pa-iulü în curentu, spre a arăta mersulü lui, ci posedemü voință liberă, posedemü putere de a ne împotrivi valurilor și de a ne ridica de-asupra lor. Moralicesce ne putemü întotdeauna perfecționa. Putemü se ne propunemü lucruri bune și să sevērșimü fapte bune. Putemü se cetimü cărți bune, s'ascultămü învățaturü înțelepte și să ne pētrundemü de totü ce e mai nobilü. Putemü se urmārimü în viața noastră cele mai înalte scopuri și să avemü înainte ochilor cele mai înalte ținte. „Precumpenirea inclinārilor“, dice Leibnitz, „nu escusă pe omü, că nu se scie stăpāni pe sine însuși; elü trebuie să învețe a se folosi de puterea sa, ce este în mintea lui. De te vei împotrivi îndatā la începutu patimilor destrăbălate, vei putē să înfrēnez și furia celei mai afurisite dintre ele.“

Omulu, care devine prin sine însuși mai bunü, ajută de a face și lumea mai bună. Deörece mulțimea constă din indiviți, e lucru firesc, că decă fiăcare ar deveni mai bunü prin sine însuși, rezultatul ar fi, că totā lumea s'ar face mai bună. Totalitatea nu pōte fi curată, decă indiviții, din care se compune, nu suntü curați. În societate se reoglindează numai raporturile indiviților.

Omulu, care însuși s'a ridicatü, e mai destoinicü a ridica pe aceia, cari vinü în atingere cu elü. Elü posedo o putere mai mare. Cerculü sēu de vederi s'a lărgitü. Elü vede mai clarü ceea ce lipsește altora și cum trebuie să li-se ajute. Elü și-a făcutü datoria prin sine însuși și acum pōte cu mai mare vedă să cēră dela alții, ca și ei să-și implinescă datoria cătră sine. Cum ar putē cuteza să voescă a contribui la îndreptarea și nobilitarea societății unü omü, care nu și pōte înfrēna nici propriile sale inclināri rele? Cum pōte să învețe pe alții a fi cumpetați și curați, decă elü însuși este unü bețivü și unü omü murdarü? „Doctore, ajută-ți însuși!“ îi strigă vecinii.

Sē recapitulāmü cele dișe:

La tōte reformele și îmbunătățirile, ce le dorimü, trebuie să facemü începutulü cu noi însi-ne. Trebuie să predicāmü evangeliulü nostru prin propria noastră viță. Trebuie să învățāmü prin propriulü nostru esemplu. Decă voimü să ridicāmü pe alții, trebuie să ne ridicāmü mai întâiu pe noi însi-ne, să începemü dēr cu stima cătră noi însi-ne.

Nesiguranța vieții este unü îmboldü tare, ca omulu să se pregătescă pentru dișe de nenorocire și astfelu să-și implinescă o datoriă morală și religiösă. Omulu, care nu se îngrijesce pentru alü sēu și pentru ai săi, și-a tăgăduit credința și este mai rău, decātu unü necredinciosü.

Vieța e nesigură. Acesta este unü adevērü. Și celü mai tare și sănētosü omu pōte să mōră deodată în urma unui casü de nenorocire sēu în urma unei bóle.

Abstragēndü dela mōrtea prin întâmplări nenorocite, durata vieții omului în terminü mediu este în diferite împrejurări diferită. Cu multü mai multü decātu săracii trăiescū cei cu stare; și în genere cei căsătoriti trăiescū mai multü cu cei necăsătoriti. Cei cari lucrază cu spiritulü trăiescū îndelungatü, mai alesü decă chemarea lorü este împreunată cu örecare ticnă, precum se întâmplă de obicei la preoți, profesori ș. a.

mai puțină în viața lor. Duratavieții la acei muncitori cu spiritulü, cari suntü espuși unorü mari iritațiuni, sēu cari trăiescū mai puținü regulatü, așadēr la ómenii politici, scriitori și artiști, cu deosebire însu la medici și la învățatori. Cea mai lungă durată a vieții o au de comunu aceia, cari pe lângă o moderată încordare a mușchilorü petrecü multü sub cerulü liberü (țeranii, soldații în timpü de pace, cărașii, economii și pădurarii). Vēra și tōmna domnesce în orașele mai mari o mortalitate mai marc, decātu la țēră, ērna însu e mortalitatea în orașe ceva mai mică. Și clima are influință asupra duratei vieții. În genere mortalitatea în prima lună a vieții este de totü mare, apoi până la finea primului anü e ceva mai mică, cu tōte că dintre 100 de nou născuți numai cam vr'o 75 ajungü etatea de unü anü. Etatea dela 8—20 de ani arată cele mai puține casuri de mortalitate; și până la alü 45-lea anü nu se întâmplă cu multü mai multe. Intre cei cari au trecutü peste această etate mortalitatea ērăși devine mai mare.

Este acum problema omului, de a pētrunde legile sănătății și de a se îngriji față cu urmările ce provinü din ele, cu deosebire în casuri de bóla, de accidente nenorocite și de mōrte timpuriă. Nu putemü în nici unü casü să scāpāmü de urmările călcării legilor naturii. Dumneșeu nu schimbă legile sale spre a le acomoda minții noastre mărginite. Elü ni-a datü minte, ca să le înțelegemü și să lucrāmü după ele; de nu vomü face acesta, urmările sigure vorü fi durerea și miseria.

Mulți așteptă ajutorü dela alții, să viă sf. Ilie, să-i scape. Aceștia suntü lași și nu cunoscü nici măcarü regulele elementare ale bunăstării personale. Ajutorulü zace în omü însuși. Elü e născutü să-și ajute însuși și să-și dea însuși silința de a înainta. Trebuie ca însuși să se încordeze, spre a se scāpa. Cei mai săraci ómenii au făcutü deja acesta; de ce se nu-o pōtă face fiecare?

Numērulü acelor economii, muncitorü cu brațulü și cu capulü, cari ușorü arü putē să-și păstreze câte ceva, spre a contribui la bunăstarea lorü morală, la vedă și la neatērnarea lorü în societate, cu tōte vremurile rele nu este micü. Durere însu, cei mai mulți trăiescū fără de grijă și suntü risipitori într'o măsură păgubitoare și, pentru fericirea lorü propriă și a familiei lorü și pentru societate. Dilele când câștigă mai multü le petrecü fără grijă și și cheltuescū totü câștigulü, ēr când vinü dișe rele, ajungü deodată în cea mai mare miseriă. Decă deodată bucatele și vitele nu mai au prețü, comerțulü stagnază, orü venitele se scārescū din alte cauze, gândulü cătū arü fi pututü păstra, decă arü fi prevēțutü că anii bunü nu vorü dura în veci, nu le pōte oferi nici o mângāiere.

Păstrarea cere dela noi să folosimü cu înțelepciune banii, nu însu să abusāmü de ei, ea cere dela noi să câștigāmü banii în modü cinstitü și să-i întrebunțāmü cu cruțare spre binele nostru și alü familiei noastre și spre asigurarea viitorului.

Tipuri din viața animalelorü.

Pentru popor și tinerime de Dr. Carol Rothe. Traducere liberă.

Feluritele lucruri din natură desțeptă admirarea orü-cărui omü. Totü in-

chiar și numai în trecătü asupra organizațiunei unui animalü, a unei plante; asupra evoluțiunilor puternice din interiorulü pământului cătră suprafața lui, ba și când privesce puterea apei atätü în formă de gheață, cătū și ca apă curgătoare. Minunü peste minunü ne arată natura și cu cătū vrea să o pătrunță mai tare omulü cercetătorü, cu atätü mai multü trebuie să se minuneze de ordinea, ce a lăsat'o Dumneșeu în natură, de felurimaa cea mare a puterilor ei, precum și de legile cele simple ale ei.

Acea putere nepătrunsă, care mișcă pētra, face să incolțescă planta și conduce pe animalü, totü după acele legi, după cari se formēză cristalele, se îndreptă și feluritele plante micuțe de prin mare, crescü și se desvólte deosebitele forme de plante mari și de animale. Totü acestorü legi este supusü și omulü.

Da, așa este, omulü încă este supusü legilorü naturale, corpulü sēu este mai până în amēnuntele sale asemenea cu acela alü animalelorü și se pare, că și animalele posedü unü gradü micü de pricepere și minte. Animalele arată förte adeseori urme de örecare lucrare spirituală, așa, încätü nu este cu sfatü a mai dice ca odiniöră, că: animalulü este condusü numai prin instinctü, adecă prin îmboldulü sēu firesc, despre care elü n'are nici o cunoscință. Nu, căci mulți observatori vrednici de tōtă credința au istorisitü despre animalele mari și mici lucruri, pe cari de locü nu și-le poți esplica pe calea instinctului. Din contră se pare, că multe animale posedü unü gradü mai micü de putere a cugetării, ba chiar, că tōte animalele posedü acestü micuțü gradü alü puterei de a cugeta, căci numai pe calea acesta se potü esplica unele lucruri din viața animalelorü. Grijea lorü de nutremētü, boldulü susținerii lorü, destoiniciile lorü vrednice de admiratü, cari ni se arată în zidirea locuințelorü lorü, în călătoriile lorü, în îngrijirea de puii lorü, tōte acestea nu se potü esplica numai pe calea instinctului, mai alesü că nu arareori împrejurări schimbate pretindü o altă îngrijire, și nici aceea nu o pōte nimeni trage la îndoelă, că pășaniile multorü animale le împinge la lucruri destulü de însemnate și, că acomodațiunea (dedarea) fără intrerupere în decursu de mai multe nemuri, este în stare a arăta o trēptă förte înaltă în îndeplinirea unorü anumite îndemănări.

În cele-ce urmēză vomü da și esemple, cari vorü dovedi cele dișe. Vomü căuta în deosebite întâmplări urmele lucrării spirituale la animalele mari și mai mici. Prin acesta sperāmü, că se va mai mări la cetitorii noștri cei tineri interesulü față cu lumea animalică și se vorü împintena și mai tare a nu mai pândi, a chinu sēu chiar a omori fără pricină animalele, cari nu suntü în stare a-și spune prin cuvinte sēmțămintele lorü. Pōte ca unulü sēu altulü din cetitorii noștri să fiă împintinatü la o luare aminte și prin esperiențele sale să fiă în stare a recunoscē de adevērate prin propria lui vedere observațiunile, ce vorü fi împărtaşite aici, servindu-i totodată la lățirea vederilorü sale proprie asupra naturei și vieții animalelorü.

Mai înainte însu de ce ne-amü întörce spre adevērata noastră țintă, vomü face o scurtă privire peste împărăția animalelorü, ca să vedemü, cumcă animalele arată până și în privința corporală o desevērsire förte felurită și că prin acesta se pōte îndestulü pricepe, cătū de felurite trebuie să fiă mișcările spirituale, pe cari putemü să le vedemü la deosebitele animale.

Împărăția animalelorü se împarte acum în șēpte grupuri deosebite, cari se mai numescü cercuri sēu tipuri. Animalele fiecărui grupü suntü zidite, în ceea-ce privesce destoinicia de căpeteniă, după unulü și același planü și peste totü desevērsirea animalelorü se împuțineză dela cerculü celü dintāiu începēndü

ceru mai de jos se află forme, cari pot să fie mai deservite, decât formele mai de pe urmă ale cercurilor mai de sus. Cele șapte cercuri ale împărăției animalelor le vom înșira printr'o numire scurtă a caracterului lor și a semnului lor de deosebire.

Cercul I. Animalele vertebrale. Acestea sunt cele mai perfecte și deservite animale. Corpul său trupul lor se razimă pe un schelet, având creierii întregi, c'un sistem de nervi dezvoltat, dimpreună cu organe sensuale dezvoltate. Organele de nutriție ale circulației sângelui ș. a. sunt foarte perfecte. Animalele vertebrale se împart în cinci clase:

1. Sugătorele, 2. Paserile, 3. Reptiliile și tirătorele, 4. Amfibiile și animalele, cari pot trăi atât pe uscat, cât și în apă, și 5. Pescii.

Cercul al II-lea. Moluscele și animalele moi. Forma din afară a acestor animale arată un grad cu mult mai mic de perfecțiune și pentru acesta ar trebui să fie numărate în un altă ceră mai jos. Ele nu au părți tari corporale, ci în locul lor se produc adese-ori niște găoaci vâroase, cari servesc corpului de apărare. Sistemul lor nervos își are centrul său, punctul său de căpetenie într'un inel de nervi, ce se află împregiurul gâtului. Cu acest sistem sunt împreunate apoi organele sensuale. Organele de nutriție sunt foarte perfecte. Aceste animale se împart în:

1. Cefalopodii și animale, cari au și împregiurul gurei niște picioare. 2. Melci și a 3. Scoici.

Cercul al III-lea. Articulatele și acele animale, cari nu au vertebre, al căror corp constă dintr'un șir de inele, ce se razimă unele pe altele; picioarele lor de asemenea sunt articulate. Aceste animale posedă o dezvoltare mai mare a formei din afară. Organele creierilor și ale simțurilor le au ca și animalele din cercul al II-lea, asemenea și organele de nutriție. Dezvoltarea cea mare a organelor de mișcare face, ca aceste animale să se miște mai vioiu. Corpul lor este susținut printr'o piele tare (un schelet de piele) și împărțit într'un număr de mădule asemenea inelelor. De articulate se țin:

1. Insectele, 2. Miriapodii și animalele fără aripi și cu multe inele, cari trăiesc sub petri, sub coaja arborilor, în locuri întunecoase și umede și în pământ și 3. Paianjenii, 4. Răcii.

Cercul al IV-lea. Vermii. Corpul acestora este mole ca și al moluscelor și este de asemenea împărțit prin brézde. Mădule articulate nu au vermi, organele de simț și de nutriție sunt foarte simple.

Cercul al V-lea. Echinodermele și Radiatele, adică animalele ce au organele împrejurul gurei ca și niște rațe; părțile cele tari vâroase de pe spinare și latură dau corpului o consistență mai tare și îl fac mai puțin mișcător; ele locuiesc în mare.

Cercul al VI-lea. Polpii. Aceste animale sunt conformate ca și cele din cercul al V-lea, lipsindu-le însă părțile cele tari vâroase. Nervii și alte organe sunt foarte simple, adese-ori de abia pot fi deosebite.

Cercul al VII-lea. Protocele și niște animale foarte mici, numite și infusorii, ce foarte arare-ori se pot vedea cu ochii. Corpul lor este neregulat; organele simțurilor și ale nutriției nuse pot de loc deosebi.

După-ce am aruncat o scurtă privire asupra lumii animale, vom lua mai de aproape în vedere clasele cele mai înalte de animale și ne vom ține mai mult numai de ținta noastră de căpetenie, privindu-le cu deosebire la viața spirituală a animalelor; făcându această, nu vom înșira pe rând toate animalele și

nici nu le vom arăta semnele lor de deschiinare, ci vom aminti din fi-care clasă și ordine din împărăția animalelor unele tipuri. Pentru acuma ne vom ocupa cu mamiferele, de altă dată vom alege altă grupă de animale.

Animalele vertebrale.

Mamiferele.

Mamiferele sunt animalele cele mai dezvoltate. Într'ea formațiune a corpului lor este mai asemenea cu a omului. Pentru aceea și putem mai limpede deosebi puterile spirituale ale mamiferelor. Vestitul scriitor german Brehm în cartea sa renumită, care cuprinde tipuri din viața animalelor, își dă astfel parea sa despre mamifere:

„Mamiferele posedă memoria și aducere aminte și spiritul, pentru aceea au adeseori un caracter foarte hotărât și dețermurită. Ele posedă puterea, de a deosebi, judecată, pricepere, hotărare; ele și păstrează cunoștințele făcute și apoi le întrebunțază; ele cunosc pericolele și primejdiile și cugetă asupra mijloacelor, prin care le-ar pute încunungiura; ele posedă inclinațiune, iubire față cu soția și față cu feții lor, posedă prietini și binefăcători, ură față cu inamicul și dușmanul și față cu făcătorii de rele, multămintă, credință, stimă și cinste, bucură și durere, mânia și blândea, astuția și înțelepciune, onestitate și viclenie. Animalul înțelept șocotesce, cugetă, cumpănesce mai înainte de ce ar lucra; cel foarte sêmțitor își jertfese libertatea și viața, numai ca să-și îndestulască dorința din lăuntrul său. Animalul are cugete foarte înalte de asociațiune și se jertfese pentru binele comun și deobște; el se îngrijese de cei bolnavi, ajută pe cei mai slabi și-și împarte nutremântul cu cei flămânți. El învinge pofta și patimile și învață a fi domn peste sine. El și aduce în decurs de ani de zile aminte de trecut și se cugetă chiar și asupra viitorului; el adună și cruță.”

„Aceste deosebite daruri spirituale dețermuesc caracterul.”

„Animalul este curajos și fricos, vitezu și fără curagiu, drept și pismătare, mândru și cumpătat, cu încredere și fără încredere, voios și trist, sociabil și nesociabil, prețios față cu alții și pismos față cu totă lumea — și cine le-ar mai pute toate se le spună!”

Lucru firesc, că aceste însușiri se află la singuraticile specii și soiuri în măsură mai mare și mai mică. Adese-ori se află aceste însușiri la unele animale în măsură foarte mare, tocmai așa precum se înmulțesc și se împușcă acestea la om prin educațiune și creștere. Foarte multă parte se ajungă omului la animale printr'o creștere potrivită. Der animalele se cresc și ele pe sine imprumutate. Părinții își învață pe feții lor, animalele cele imblândite ajută apoi la imblândirea celor sălbatice.

Ordinea și rândul 1. Patrumânile și maimuțele (moimele). Maimuțele sunt dintre toate animalele cele mai asemenea cu omul în ceea ce privește lucrurile din afară. Puterile spirituale și simțurile sunt foarte de însemnătate, stau însă adeseori mai jos, ca ale altor animale sugătore, cum este de pildă cănele și elefantul. Și dacă maimuțele întrec pe aceste animale prin unele dibăcii, acesta se întâmplă numai pe baza structurii corpului lor. Mânile și picioarele lor, cu cari pot prinde ca și cu mâinile, le ajută să îndeplinească unele lucruri, cari nu le pot de loc săvârși alte animale. Boldul înăscut al imitațiunii și de a face ceea ce văd că fac alții, explică multe lucruri, ce se pot observa la maimuțe.

Caracterul maimuțelor, privit din punct de vedere omenesc, se poate numi numai rău. Puținele însușiri bune ce le posedă, sunt covârșite prin numărusele lor însușiri rele. Adeseori dobândesc omul prin creșterea, imblândirea și în-

vățarea lor lucruri ne mai auzite, imblândindu însă aceste animale, se re-desteptă adeseori în ele cât se poate de tare și natura lor animalică, ele și se sălbătesc. (Va urma.)

Povețe.

Păstrarea ouălor în stare prăpătită se face așezându-le în sare pisată și mai bine, punându-le unul lângă altul la un loc răcoros, cu capul cel subțire în jos.

Ouăle, dacă se ung cu vaselină de două ori, apoi stau foarte mult, fără să-și piardă gustul. Vaselina este un fel de unsore mineralică de curând aflată, e fără gust și miros și se află cu un preț de nimic în toate negustoriile de mărunțuri.

Ouăle se pot ține și un an de zile în stare prăpătită, dacă vom purcede în chipul următor: Ouăle prăpăte se așeză cu capul în jos, într'un vas de lemn, într'o ladă bună-ora, în cenușă uscată bine. Așezarea se face de așa, ca ouăle să nu se atingă unul de altul nicădecum. În urmă se pun la un loc răcoros și săventat.

O unsore bună pentru hamuri, care se întrebunțază mai cu seamă în Anglia, este următoarea.

Intr'o jumătate litru de lapte fierț se disolvă 10 și jumătate decigrame de sumpun bună, se fierbe soluțiunea până când se îngroșă puțin și se adaogă, mestecându mereu, o jumătate litru în bună.

(După Isvorul de bunăstare de G. Sima.)

Semănăturile de toamnă

În romantica vale a Hațegului sunt cam rar, însă binișor rodite, cele de primăveră se dezvoltă binișor, ovesele și măzăricea în unele locuri sunt foarte slabe; de asemenea slabe sunt și fânățele, nu se vor pute lăuda bieții țeranți cu nutreți multă, vitele, deși acum sunt eftine, der se vor și mai eftini. Cucuruzele sunt frumusele; încep a rodi. Bucatele vechi, din cauză că în anul trecut au fost multe și bune, nu sunt nici acum scumpe. Stupii pe aici au roit puțin și tare târziu. La munți, se aude, că ferele sălbatice pustiesc tare vitele cornute. De toate relele acestea nu se ține seamă; dările cresc și de și.

R.

Din traista cu minciunile.

Tergariul cuminte.

Avea să mergă la tergu Băușilă. Și avea să terguască multe, căci multe-să de lipsă la casă. Pentru aceea ca să nu scape ceva din minte, pte chiar lucrul cel mai de trebură, înainte de ce a pornit de acasă, și-a scris tot ce avea să cumpere pe o hârtie, începând cu: un pahar de stropșală (rachiu).

Ajunge la tergu, merge în prăvălia dintău scote hârtia din buzunar și cere: „un pahar de stropșală!” Merge apoi în a doua prăvălie... „un pahar de stropșală!” — merge în a treia, în a patra, în a decea prăvălie cerându tot „un pahar de stropșală”, căci vedeți că era scrisă mai întâi și că trebuia să-o cumpere pretutindeni înainte de toate.

Ce s'a întâmplat mai departe vă puteți închipui. Eu vă spun numai, că sfântul Petru n'a mâncat mai altfel de bătaie decât Băușilă dela lelea Parasca, după ce stropșit cum era ajuns acasă.

I. K.

Vinde-o la altul.

Un Faraon chieamă pe preotul și-și face sfeștania în bordeiu, pasă-mi-te nu cobea a bine. După-ce ajunseră cu chin cu vai la preț, plecară împreună.

Preotului nu-i da mâna să stea mult în bordeiul Cioroiului, căci și plata avea să fie cam subțirică, și așa nu putea să țină o sfeștania lungă cât postul Pascilor.

Preotul încep sfeștania cum por de acasă, așa că intră în bordeiu cu „Măntuesce Dômn poporul tău...” și hai la stropire.

„Apoi bine, părințele, cum se face de sfeștania mea e numai puiu pe lângă a lui Iônă Cucui, pe care ai făcut-o Duminecă?” întrebă Faraonul nedumerit.

„Fiule, nu te osindi”, răspunde părintele dincoala, căci sfeștaniile-să toate la un fel, numai cât pe a ta am făcut-o pe drum, ca să nu se nece în bordeiu în fum.

„Pe ha de pe drum, rogu-te sfinția ta, vinde-o la altul, și-mi croiesce mie una întregă, ca să știu, că-i numai a mea.”

MULTE ȘI DE TOATE.

O întâmplare înfricoșată.

Se scrie din Madrid, că nu departe de acolo, în orașul Condado, s'a întâmplat zilele acestea o scenă de tot înfricoșată. Se dice, că în orașul amintit trăiau sub un acoperiș în armonie deplină tatăl, soția, un fecior și o fată. Nu de mult feciorul se întorse ceva cam târziu acasă, și fiindcă toți cei de acasă se culcaseră deja, vrându să nu-i trească, voia să se furișeze încet către odaia lui. Tatăl și feciorul nu admise și auzindu, că se mișcă ceva prin acasă, creșu că sunt hoți; se înarmăză iute cu un cuțit și se trage încet înaintea hoțului închipuit. Fiind noapte adencă, tinerul, cum simte că-i vine cineva înainte, crede că de sigur a intrat în casă un bandit, scote și el un cuțit și în întunecime, se întinde între tată și fiu o sbrânțuire înfricoșată, care se termină cu aceea, că fă-care se scaldă în sângele propriu. În sgomotul luptei se trezesc mama și fata. Cea din urmă apucă dela părete o pușcă încărcată și alergă în odaia, de unde auzise sgomotul. Sciindu pe tatăl ei în pericol, întinse arma și era tocmai s'o slobodă, când etă apare mama cu o luminare. Nu impușca! e frate-tău! strigă acesta și voia smulga arma din mână. Atunci — poc! se auzi o trosnitură, și mama cade lovită în inimă. Fata desperată, îndreptă a doua țevă asupra-și, se rani însă la umăr și fu transportată într'un spital. Din cei doi răniți tatăl a murit deja. Se speră, că fiul va scăpa.

Asigurarea pompierilor pentru accidente.

Pe baza unor cereri motivate a comandai supreme de pompieri din Pesta, magistratul din capitală a asigurat la o societate mare, pentru casuri de nenorociri, pe toți pompierii orașului până la suma de 169,000 fl., anume: cei patru comandanți sunt asigurați pentru câte 5000 fl., er ceilalți pentru câte 1000 fl. Sumele acestea se plătesc fi-căruia, îndată ce nu mai este în stare a funcționa. Pe lângă acestea li-se mai dau ajutoare și din partea orașului. În casuri de morțe ereții capetă jumătate din suma asigurată. Taxele de asigurare se plătesc parte din fondul cetățenesc de ajutorarea pompierilor, parte din darurile, ce face publicul pentru pompieri.

S'a omorât cu tunul.

Un zidar, anume Carol Mekelburg din Flensburg în Schleswig-Holstein, certându-se cu nevastă-sa, s'a omorât el însuși cu un tun, ce-l găsea printre niște fieri vechi. Tunul a fost dus în casă și acolo l'a încărcat și l'a descărcat el însuși în peptu. Detunătura a fost așa de puternică, încât s'a cutremurat împrejurimea și s'au spart toate ferestrele. Într'ea populațiune a alergat la casa nenorocitului, care era rupt în mai multe bucăți împreșiate în odăi, er pe părții stropiți de sânge atârnav bucăți de carne.

PENTRU HUMORUL.

Un rămasăg.

Locotenentul *Verdier* era în întreaga garnisonă renumit și temut, pentru că câștiga toate rămasăgurile sale. Nică unul dintre camarazii săi nu se putea lăuda, a fi rămasăg vre-odată învingătorului față cu el și din cauza acesta nu mai putea nimeni a se rămasăgi cu dânsul. Intr-o zi *Verdier* fu strămutat la un alt regiment. Faima norocului său i-se duse înainte, și la supeul (cina) arangiată de camarazii săi în ziua sosirii sale, chiar pe când se aduse șampania pe masă, îl întrebă șeful: „E în adevăr drept, domnule locotenent, că câștigi rămasăguri?”

„Așa e, d-le colonel!”

„Hm, d-er cum o faci acesta?” întrebă superiorul.

„O, foarte simplu! Eu sunt fiziionomist și mă rămasăgesc numai atunci, când sunt pe deplin sigur de câștig”, — răspuse locotenentul.

„D-ta ești fiziionomist?” repetă colonelul zîmbindu. „Fia așa! Ce oțesc d-ta, spre exemplu, acum din fața mea?”

„Cetesc, că rana d-tale cea vechiă la picior a răsuflat și-ți cauzează dureri arzătoare.”

„Acesta e un nonsens! n'am avut nică când rane la picior!”

„Pardon, d-le colonel, însă —”

„Nici un „însă” domnule meu, decât te asigur!”

„Pote nu voesc să vorbesc despre acesta”, duse *Verdier* strîmătorat; „pote, că se trage dela un duel — ce știu eu!”

„Acesta totuși e prea mult —”, se înfăbântă colonelul. „Pe ce ne rămasăgim?”

„Pe ce poțesc d-ta, domnule colonel?”

„Cinci sute de ruble!”

„Bine, fia cinci sute de ruble!”

„Domnii să ne fia martori!” — Cu aceste cuvinte și descultă colonelul ghetele (piciorii) și ciorapii săi; o cercetare minuțioasă adevări numai decât, că nici glonț, nici sabie nu i-a rănit vre-odată piciorul.

„Ai perdut, locotenente!” strigă triumfându colonelul.

„E faptă”, duse *Verdier* cu indiferențism, „am perdut, fia-cine se pote în-ela. Aici sunt cinci sute ruble.”

Suridendu încasă colonelul câștigul său, porunci să i-se aducă hărtia și penă și scris comandantului vechiului regiment al lui *Verdier*, unui camarad vechiu de arme: „Iubite amice! Reputaținea faimosului *Verdier* e numai o poveste. Tocmai în momentul acesta s'a rămasăgit cu mine pe cinci sute de ruble, că eu așu av o rană la picior, ce înțelege că a perdut!”

Răspunsul ce l'a primit colonelul a fost: „Naivitatea m'a mișcat. Câștigul tău de cinci sute de ruble mă costă pe mine netto două mii de ruble. *Verdier* s'a rămasăgit cu mine, că în zăra descălecării sale te va constringe să-ți desculti ghetele și ciorapii înaintea corpului ofițerilor prezenți la masă și cum-că mă vei înștiința despre întâmplarea acesta în scris cu mâna ta proprie!”

Târgurile din Ardeal și Ungaria proprie.

- In 16. Buza, Murășu-Sân-Paul. 17. Sajó-Odorheiu. (Budapesta, Muncaci). 18. Papolța. 19. Telegdi-Bațon. (Seghedin). 20. Basna. Clușiu, Micioșora, Mociu, Murășu-Sereda, Sân-Georgiu (lângă Bistrița), Terebeșu, Olpret, Egerhat, Vaida rece, Kriș. 22. Deva, Lăpușul rom. 23. (Cefa, Verșet). 24. Măgherușu (Morișfeld). 25. Catona, Ocna-Sibiului, Prejmer, Gorosleul someșan. 26. Brețcu. 27. Branu, Apoldul micu (târgu de vite). Satul mare. 28. Uioara. 29. Rodna veche. 29—31 târgu de lână în Brașov. (Eperies). 29. Reghinul săs. 30. Ațel, Apoldul micu. (Arad). 31. Papolța. (Canija).

Căendarul săptămânii

Iulie	1889	Dum.	Luni	Marți	Mercuri	Joi	Vineri	Sămb.	Sorele	Căendarul Gregorian	4. 14	7. 46
										Căendarul Iulian	2	3
											14	15
											16	17
											18	19
											20	21
											22	23

Târgul de rimatori din Steinbruch. La 8 Iulie n. starea rimatorilor a fost de 130.050 capete, la 9 Iulie au intrat 2916 capete și au eșit 1813 rămânendu la 9 Iulie un număr de 132.153 capete. — Se notă: marfa unguresă veche, grea dela 45 cr. până la 46 cr. marfa unguresă tineră grea dela 48 cr. până la 48 1/2 cr., de mijloc dela 48 cr. până la 48 1/2 cr. — usoră dela 48 cr. până la 49 cr. — marfa țărănescă grea dela — până la — cr. — de mijloc dela 47 cr. până la 48 cr. — usoră dela 48 cr. până la 49 cr. — *Marfa de România*, de *Bakony* grea dela — cr. până la — cr. transito mijloc grea dela — cr. până la — cr. însă transito usoră dela — cr. până la — cr. transito dto țeposă grea dela — cr. până la — cr. transito mijloc dela — cr. până la — cr. *Marfa sârbescă* grea dela 45—46 1/2 — cr. transito, mijloc grea dela 45—46 — cr. transito, usoră dela 46—47 — cr. — Porci îngrășați de unu anu dela — cr. până la — cr., îngrășați cu cucuruz dela — cr. până la — cr., îngrășați cu ghindă dela — cr. până la — cr. Cântăriți la gară cu 4 1/2.

Trageri la sorti.

Din losurile orașului Viena s'au sortat la 1 Iulie ser. 934, 1063, 1149, 1163 1302 1310 1638 1742 1941 2236 2541 2768 2945.

Losuri dela 1854 s'au sortat la

1 Iulie ser.	39	91	114	121	127	238	425
	603	615	616	625	662	687	827
	866	968					
	1071	1082	1111	1143	1322	1421	1514
	1727	1901	1942	1943	2132	2160	2298
	2375	2407	2411	2538	2566	2853	2933
	3152	3186	3188	3242	3254	3336	3369
	3417	3658	3694	3799	3823	3867.	

Crucea roș. ung. s'au sortat ser. 38 48 221 410 466 667 820 983 1087 1399 1573 1596 1741 1891 1905 1994 2148 2301 2336 2830 2895 3057 3098 3145 3239 3263 3340 3424 3431 3813 4169 4442 4589 4603 4616 4631 4855 4923 5674 5797 5952 6037 6244 6263 6348 6843 6870 6897 7085 7452 7535 7638 7787 7801 7937 7951; în amortisare seriile 379, 448, 502, 2851, 6032, 7037,

Bursa din București din 10 Iulie.

Valori	%	se cump.
Renta română perpetuă 1875	5 1/2	97. 1/2
Renta română amortisabilă	5 1/2	96. 5/8
ditto	4 1/2	84. —
Renta rom. (rurale convertite)	6 1/2	100. 3/4
Oblig. de stat C. F. Române	6 1/2	—
idem	5 1/2	—
Imprumutul Openheim 1866	5 1/2	—
Imprumutul Oraș. București	5 1/2	89. —
idem	5 1/2	—
Impr. or. B. cu prime Loz. fr. 20	—	50. —
Credit fonciar rural	7 1/2	101. 1/2
idem	5 1/2	95. 1/2
Credit Fonc. Urb. din București	7 1/2	101. 1/2
idem	6 1/2	101. —
idem	5 1/2	92. 1/2
Credit Fonc. Urban din Iași	5 1/2	74. 1/2
Oblig. Casei Pensionilor fr. 300	10 fr	250. —
	v. n.	
Banca Națion. ult. div. 78.15	500	990. —
Dacia-România ult. div. 24 lei	200	259. —
Naționala de asig. ult. div. 18 lei	200	235. —
Banca Rom. ult. div. fr. 10	500	—
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 250	105. —	—
Soc. Bazalt.Artif.ult.div. lei 27.50	250	—
Soc. Rom. de Hartie ult. div. 100	200	—
Soc. de Reas. ult. div. 10 l. aur	—	—
Națion. de Asig. ult. div. 128.95	—	—
Societ. de Constr. ult. div.	—	—
Societ. de Hartie ult. div.	—	—
Agio în Bursă	—	0.10
Rubla de hartie	—	2.65
Banca Națion. a României		
Scompt.	6 1/2	—
Avansuri pe efecte	7 1/2	—
Avansuri pe Lingouri	7 1/2	—

Cursul pieței Brașov

din 13 Iulie st. n. 1889.

Bancnote românesce	Cump.	9.41	Vând.	9.43
Argint românescu	-	9.38	"	9.40
Napoleon-d'ori	-	9.43	"	9.45
Lire turcesce	-	10.60	"	10.65
Imperiali	-	9.60	"	9.65
Galbin	-	5.59	"	5.62
Scris. fonc. „Albina“ 6 1/2	"	102. —	"	—
" " " 5 1/2	"	98.59	"	99. —
Ruble rusesce	-	120.50	"	121.50
Discontul	-	6 1/2—8 1/2	pe anu.	

Cursul la bursa de Viena

din 12 Iulie st. n. 1889.

Renta de aur 4 1/2	99.95
Renta de hartie 5 1/2	95.25
Imprumutul căilor ferate ungare	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (1-ma emisiune)	100. —
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (2-a emisiune)	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (3-a emisiune)	112. —
Despăgubirea pentru dijma de vinu ungurescu	99.75
Imprumutul cu premiul ungurescu	141.80
Bonuri rurale ungare	104.90
Bonuri cu clasa de sortare	104.90
Bonuri rurale Banat-Timiu	104.90
Bonuri cu cl. de sortare	104.90
Bonuri rurale transilvane	104.90
Bonuri croato-slavone	105. —
Renta de hartie austriacă	84. —
Renta de argint austriacă	84.40
Renta de aur austriacă	109.85
Losuri din 1860	141.20
Acțiunile băncii austro-ungare	906. —
Acțiunile băncii de credit ungar.	318. —
Acțiunile băncii de credit austr.	303. —
Galben împărătesc	5.62
Napoleon-d'ori	9.45 1/2
Mărci 100 imp. germane	58.30
Londra 10 Livressterlinge	119.20

Editor și Redactor responsabil: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Nici un preparat nu pote să întrcă balsamul D-rului Rosa, (Dr. Rosa's Lebensbalsam), deoarece renumele său se basază singuru numai pe efectul escelent în tôte casurile de bole de stomach și în ce privesce efectul rămâne năntrecutu. Balsamul D-rului Rosa din farmacia lui B. Fragner în Praga se află în tôte farmaciile.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pretutindenă celu mai bunu mijlocu în contra tuturor insectelor recunoscutu

„Zacherlin“

se cumpără veritabilu numai astfelu:

deorece sa află numai în sticle cu numele

I. ZACHERL,

și nu e de avertisatū mai multu de nimic alțeva, decâtu de prafurile de insecte atātū de multu falsificate, ce se vëndu cu creițarulū cântărite și numai în hărtia neimpachetată.

Asemenea trebuie atrasă atenținea asupra multelor imitaționi infame ale sticleloru adevărate „Zacherlin“, cu tôte că ori-ce vëndătoru, care ține la renumele său, refusă de a da mână de ajutoru la falsificații și seducerī

I. ZACHERL, VIENA.

În Brașovū dela Domnii:

I. I. & A. Hesshaimer	Heinrich Zintz	Ed. Kugler, farm.
Emil Porr	Carl Irk	Inl. Müller, „
Demeter Eremias	Heinrich Rhein	N. Grădinar
Karl Schuster, farmac.	Ferd. Iekelius, farm.	Ioh. Lerchenfeld
Iulius Hornung „	Franz Kelemen	Karl Töpfner
I. Goos „	Emil Jekelius „	George Ștefanovici.

In **Elșpatak** la Domnii: **I. Müller farmac.**

In **Rășnovu** „ **Ios. Schuster**

In **Șercala** „ **Iacob Ehrenwald**

In **Uzonu** „ **G. Temesvary & Söhne**

In orașele cealalte și la țară depozitele de Zacherlin veritabilu se potū vedea pe placatele espuse.

Schwarze Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.65 p. Meter glatt und gemustert (ca. 180 versch. Qual). —
 Weisse Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.45 p. Meter—
 gemustert (circa 150 versch. Qual.)—versendet roben- u. stückweise porto- u. zollfrei das **Fabrik-Depôt G. Henneberg** (F. f. Hoflieferant), Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 fr. Porto.

88,6
„ALBINA“
 Institutul de credit și de economii
FILIALA BRAȘOVŪ
 primesce în comisiune efectuarea de plăți și încasări atât în interiorul țerei cât și în străinătate.

Cumpără, vinde și amănțează monete, efecte și cupoane, dă însași séu îngrijește cecuri, asigurate etc. și se recomandă în deosebi pentru executarea în comisiune a oricărei transacțiuni de bancă în România.

Informațiuni mai de aproape se pot lua zilnic în biroul institutului, piața No. 90, dela 8—2 ore d. a.

Ajutorul grabnic și sigur
 pentru
SUFERINȚE DE STOMACH ȘI URMĂRILE ACESTORA!!

Mijlocul cel mai bun și eficace pentru menținerea sănătății, curățirea sucerilor precum și a sângelui și pentru promovarea unei mistuiri bune este deja pretutindenea cunoscutul și plăcutul

„Dr. Rosa's Lebens-Balsam“.

Acest balsam preparat cu îngrijire din erburile alpine cele mai bune și tămăduitoare se dovedește ca foarte folositor în contra tuturor greutăților de mistuire a mâncării, lipsa de apetit, rigăleii, congestiunilor, haemoroidelor etc. etc. În urma eficacității sale a devenit acest balsam acum unu sigur și dovedit medicament de casă populară.

Sticla mare costă 1 fl., mică 50 cr.

Mii de scrisori de recunoștință stau la dispoziția!

FIȚI ATENȚII!!!

Spre a evita înșelătorii, faceți pe fiecare atenți, că fiecare sticlă cu **Dr. Rosa's Lebens-Balsam**, care singur numai de mine este preparat după receta originală, este învelită în hârtia grosă albastră, care poartă în lungul ei inscripția: **Dr. Rosa's Lebens-Balsam** din farmacia „zum schwarzen Adler“, B. Fragner, Prag, 205—3 în limba germană, boemă, ungară și franceză, și cari sunt prevăzute cu alăturata marcă a fabricii luată sub scutul legal.

Dr. Rosa's Lebens-Balsam
 Veritabil se poate procura numai în
 Depositul principal al producătorului

B. Fragner,

Farmacia „zum schwarzen Adler“
 Prag 205—3.

În Budapesta: la farmacia I. von Török.

Tote farmaciile din **Brașov**, precum și tote farmaciile mai mari din monarchia Austro-ungară au deposite din acest balsam de viață.

Totul de acolo se poate avea:

Alifa de casă universală de Praga

(Frager Universal-Haussalbe)

un medicament sigur și prin mii de scrisori de mulțămire recunoscut în contra tuturor inflamațiilor, rănilor și umflăturilor.

Acosta se întrebunțează cu succes sigur la inflamații, la stagnațiunea laptei și întărirea țitelor cu ocaziunea întăririi copilului, la abscese, ulcere, pustule cu puroiu, carbuncule; copturi la unghie, la panariți (ulcerațiuni la degete, la întărituri, umflături, tumorea glandulelor limfatiche, lipome etc. — Tote inflamațiunile, umflături, întărituri se vindecă în timpul cel mai scurt; la casuri însă, unde s'a format deja puroiu absorbă buba și o vindecă în timpul cel mai scurt fără dureri.

În cutișore à 25 și 35 cr.

FIȚI ATENȚII!

De orice alifa de casă universală de Praga se imiteză foarte desu, faceți pe fiecare atenți, ca singur numai la mine se prepară după receta originală. Acosta este numai atunci veritabilă, dacă cutișorele din metal galbinu, în cari se pune, sunt înfășurate în hârtia roșie pe care s'afă tipărită în 9 limbi explicațiunea cum se întrebunțeze, împachetate și în cartone vinete — cari sunt prevăzute cu marca fabricii de mai susu.

Balsam pentru aușu.

(Gehör-Balsam)

Cel mai probat și prin multe încercări cel mai temeinic medicament pentru vindecarea aușului greu și spre redobândirea aușului perdut. 1 Flacon 1 fl. 58,26—7

IN BĂCĂNIA
N. GRĂDINARŪ
ULIȚA NEGRĂ
 se primesc 2 ucenici séu practicanți.

EXPOZIȚIUNEA UNIVERSALĂ DIN PARIS.

Ocaziune unică pentru vizitatorii români!

A SE ADRESA:

GRAND HOTEL DACIA

41. Boulevard St. Michel. Paris.

Hotelieru român.

Bucătăria română-francesă.

104,25—7

Cea mai plăcută apă minerală.

Apa minerală

de

„RÉPÁT“

prin cel mai bogat conținut de acid carbonic și cel mai curat acid alcalic — făcându abstracțiune de eminenta ei valoare medicală în contra lipsei de apetit, în contra indigestiei, greutății la stomac, bôlelor de rinichi și ale canalelor urinului, nervosității, anemiei și slăbiciunii — se distinge escelent ca beutura obișnuită de tote celelalte ape de asemenea natură, avându proprietatea, ca gustul ei plăcut și recoritor să se menție mai multu timp.

După opiniunea autorităților competente **Apa minerală de „Répát“** — în urma norocosei ei compozițiuni chimice și alu conținutului ei extraordinar de bogat în acid carbonic — principialmente natrium de acid carbonic concentrat — întrece nu numai tote apele minerale de felul acesta din **Austro-Ungaria**, ci și multe din cele mai renumite ape minerale din străinătate.

Este de căpătat la tote băcăniile mai mari, farmacii și restaurante, precum și în cantități mai mari la

Depositul principal

G. GIESEL, Brașov,

Stada Teatrului No. 312

109,24-5

Apă minerală foarte plăcută pentru vinu.

Picăturile de stomach MARIAZELLER,

care lucră escelent în contra tuturor bôlelor de stomach.

Neîntrecute pentru lipsa de apetit, slăbiciunea stomachului, respirațiunea cu mirosu greu, umflare (vânturi), răgăleă acra, colică, castar de stomach, acrelă, formarea de pétră și năsipu, producerea escisivă de flegmă, gâlbinare, greață și vomare, durere de capu (daca provine dela stomach), cărcei la stomach, constipațiune séu incuare, încărcarea stomachului cu mâncări și beături, limbrici, suferințe de splină, ficat și de haemoroide. — Prețulu unei sticle dinpreună cu prescriereade întrebunțare 40 cr., sticla indoită de mare 70 cr.

Espediția centrală prin farmacistulu

Carl Brady, Kremsier (Moravia.)

Picăturile de stomach Mariazeller nu sunt unu remediu secret. Părțile conținătoare sunt arătate în prescrierea de întrebunțare, ce se afă la fie-care sticlă.

Veritabile se afă mai în tote farmaciile.

Avertismentu! Picăturile de stomach Mariazeller se falsifică și se imiteză de multe ori. — Ca semn, că sunt veritabile, servește învelitôrea roșie prevăzută cu marca de protecțiune de mai susu, și afară de acosta pe fiecare prescriere de întrebunțare, ce se afă la fiecare sticlă, trebuie să fie arătate, că acosta s'a tipărit în tipografia D-lui H. Gusek în Kremsier.

Veritabile se afă: **Brașov**, farmacia **Franz Kellemen**, farmacia la „Biserica Albă“ farm. **I. Goos**; farm. **Iul. Hornung**; farmacia **Ferdinand Iekelius**; farm. **K. L. Schuster**; farm. **Heinrich G. Obert**; farm. **Ed. Kugler** la „Higiea“; fa m. **G. Iekelius** în Hoszufalu. **Băile Tușnad**: farmacia **Alex. Dobay**. **Cohalmu**: farm. **Ed. Melas**, farmacia **J. Wolff**, **Feldiôra**: (Marienburg), farm. **Wil. Schneider**. **Făgăraș**: farm. **v. Bildner**, farm. **Hermann. Sz. Szt. György**; farm. **Val. Beteg**, farm **Barabás Fer.** 46,52—16

Concursu.

La postulul de învățatoru primaru la școla gr. cat. principală din Lăpușulu ungurescu (Magyar Lapos) împreună cu salariu de 300 fl. și 50 fl. relut de cartiră, se deschide concursu până în 31 Iulie a. c. inclusive.

Recursele se se substernă la subscrisul până la acelu termint căci în 1-a Augustu se va face alegerea.

Deeșiu, la 8 Iulie 1889.

Gabrielu Manu,

120,1

presid. comit. scol gr. cat. din Lăpușulu ungu.

Avisu d-loru abonați!

Domnii, ce se abonează din nou, se binevoiască a scrie adresa lămurit și se arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans“.